

ЦАГДААГИЙН ЕРӨНХИЙ ГАЗАР

**“ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН
ХЭРЭГЛЭГЧИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН”
2019 ОН**

АГУУЛГА	1
ХҮСНЭГТ	2
ГРАФИК	3
БҮЛЭГ 1. СУДАЛГААНЫ АРГА ЗҮЙ	4
1.1 Судалгааны зорилго, зорилт	4
1.2 Судалгааны мэдээлэл цуглуулах арга	4-5
1.3 Судалгааны объект, түүврийн төлөвлөгөө	5-7
БҮЛЭГ 2. ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН МЭДЭЭЛЛИЙН ХҮРТЭЭМЖ, ИЛ ТОД БАЙДАЛ	8
2.1 Цагдаагийн байгууллагын талаарх мэдээлэл авч буй эх сурвалж	8
2.2 Цагдаагийн байгууллагын мэдээллийн нээлттэй, ил тод байдал, санал гомдол гаргах боломж	14
2.3 Цагдаагийн байгууллагад ирүүлсэн санал, өргөдөл гомдлын дүн шинжилгээ	17
БҮЛЭГ 3. ГЭМТ ХЭРЭГТЭЙ ТЭМЦЭХ, НИЙТИЙН ХЭВ ЖУРМЫГ ХАМГААЛАХ, ОЛОН НИЙТИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ЧИГ ҮҮРГИЙН ХҮРЭЭНД ҮЗҮҮЛЖ БУЙ ҮЙЛЧИЛГЭЭ	21
3.1 Үйлчилгээний чанар, хүртээмжтэй байдал	21
3.1.1 Үйлчилгээний орчин нөхцөл	21
3.1.2 Байгууллагын үйлчилгээний хүртээмжтэй байдал	22
3.1.3 Байгууллагын үйлчилгээний түргэн шуурхай байдал	26
3.2 Фокус бүлгийн ярилцлагад хийсэн шинжилгээ	33
БҮЛЭГ 4. ЗАМЫН ЦАГДААГИЙН ХУУЛИАР ОЛГОГДСОН ЧИГ ҮҮРГИЙН ХҮРЭЭНД ҮЗҮҮЛЖ БУЙ ҮЙЛЧИЛГЭЭ	37
БҮЛЭГ 5. АЛБАН ХААГЧИЙН ЁС ЗҮЙ, УР ЧАДВАР	42
ДҮГНЭЛТ	44
ЗӨВЛӨМЖ	51-56

ХҮСНЭГТ

- Хүснэгт 1.1:** Анкетын аргаар цуглуулсан мэдээллийн түүврийн хэмжээ
- Хүснэгт 1.2:** Ганцаарчилсан ярилцлагын түүврийн хэмжээ
- Хүснэгт 2.1:** Хүлээн авахыг хүсдэг мэдээллийн төрөл, хувиар
- Хүснэгт 3.1:** Цагдаагийн байгууллагатай холбогдох болсон шалтгаан, хувиар
- Хүснэгт 3.2:** Цагдаагийн байгууллагатай холбогдсон байр суурь, хувиар
- Хүснэгт 4.1:** Нийт цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлсэн иргэдээс замын цагдаатай холбоотой асуудлаар холбогдсон иргэдийн эзлэх хувь
- Хүснэгт 4.2:** Замын цагдаагийн үйлчилгээнд гардаг доголдол, бэрхшээл
- Хүснэгт 6.1:** Цагдаагийн алба хаагчийн ур чадварыг үнэлсэн байдал
- Матриц 2.1:** Иргэдийн мэдээлэл авч буй байдал
- Матриц 2.2:** Гомдол гаргах боломжийн талаар хамтран ажиллагч байгууллагын төлөөллийн байр суурь.

ГРАФИК

- График 2.1:** Иргэдийн цагдаагийн байгууллагын талаарх мэдээлэл авч буй эх сурвалж, хувиар
- График 2.2:** Иргэдийн цагдаагийн байгууллагын талаар авч буй мэдээллийн төрөл, хувиар
- График 2.3** Иргэдийн цагдаагийн байгууллагын талаарх хэрэгцээт мэдээллээ хүлээн авч буй байдал, хувиар
- График 2.4:** Цагдаагийн байгууллагын бодлого, үйл ажиллагааны ил тод байдал, хувиар
- График 2.5:** Цагдаагийн байгууллага, алба хаагчийн үйл ажиллагаанд санал гомдол гаргах боломж, хувиар
- График 2.6:** Холбогдогч цагдаагийн алба хаагчид, хувиар
- График 3.1** Иргэдийн хувьд аюулгүй, амгалан тайван амьдрах нөхцөл боломжоо тодорхойлсон байдал, хувиар
- График 3.2.** Иргэдийн хувьд харьяалагдах цагдаагийн хэлтэс, нэгжийн байршлын талаар мэдэж буй байдал, хувиар
- График 3.3.** Эргүүлийн цагдаагийн үйл ажиллагаа буюу эргүүл хийгдэж буй давтамжийн үнэлгээ, хувиар
- График 3.4.** Иргэдийн цагдаагийн байгууллагын тусгай дугааруудын талаар мэдэж буй байдал, хувиар
- График 3.5.** Цагдаад хандах шаардлага тулгарсан үед иргэдийн гаргах шийдвэр, хувиар
- График 3.6.** Цагдаад хандсан арга хэлбэр, хувиар
- График 3.7.** Шуурхай утсанд холбогдож дуудлага өгөхийн тулд тус дугаар руу залгасан давтамж, хувиар
- График 3.8.** Шийдвэрийн талаарх оролцогчдын дүгнэлт, хувиар
- График 3.9.** Хэрэг шийдвэрлэх явцад гаргасан доголдол, дутагдал, хувиар
- График 3.10.** Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээний чанар, түргэн шуурхай байдлын үнэлгээ, хувиар
- График 4.1.** Харьцааны соёл, мэдлэгийн түвшин, хот хөдөөгөөр, хувиар
- График 5.1.** Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээний соёлыг харилцсан цагдаагийн алба хаагчаар төлөөлүүлэн үнэлсэн байдал, хувиар

БҮЛЭГ 1. СУДАЛГААНЫ АРГА ЗҮЙ

Судалгааны зорилго

Энэхүү хөндлөнгийн судалгааны ажлын гол зорилго нь Цагдаагийн байгууллагын хуулиар тогтоосон чиг үүргийн хүрээнд үзүүлж буй үйлчилгээний талаар Цагдаагийн байгууллагын алба хаагч, иргэд олон нийт болон хамтран ажилладаг байгууллагаар үнэлүүлж, цаашдын үйл ажиллагааг сайжруулах санал зөвлөмж гаргахад оршино.

Судалгааны зорилгын хүрээнд дараах зорилтуудыг дэвшүүлэв. Үүнд:

- ❖ Цагдаагийн байгууллагын зүгээс хуулиар тогтоосон чиг үүргийн дагуу иргэд, байгууллагад үзүүлдэг үйлчилгээ, үйл ажиллагааны мэдээллийн ил тод, ойлгомжтой байдал, хүртээмжийг үнэлэх;
- ❖ 2019 онд Цагдаагийн ерөнхий газарт ирүүлсэн санал, өргөдөл, гомдолд дүн шинжилгээ хийх;
- ❖ Цагдаагийн байгууллагын хуулиар олгогдсон чиг үүргийн хүрээнд үзүүлж буй үйлчилгээний чанар, шуурхай байдал, хүртээмжийн бодит байдлыг үйлчилгээг хүртэгч иргэдийн сэтгэл ханамжид тулгуурлан хэрэглэгчийн үнэлгээний арга зүйгээр тандан судлах;
- ❖ Цагдаагийн байгууллагын хуулиар тогтоосон чиг үүргийн хүрээнд үзүүлж буй үйл ажиллагаа, үйлчилгээнд цаашид анхаарах асуудал, сайжруулах арга замыг тодорхойлох;
- ❖ Цагдаагийн байгууллагын иргэдэд үзүүлж буй үйлчилгээний түргэн шуурхай байдал болон хүндрэл чирэгдэл, хүнд суртлын нөхцөл байдлыг тодорхойлох;
- ❖ Цагдаагийн байгууллагын алба хаагчдын харилцааны соёл, ёс зүйн байдлыг үнэлэх зэрэг болно.

Судалгааны мэдээлэл цуглуулсан арга

Үнэлгээнд хэрэглэгчийн үнэлгээний судалгаанд өргөн хэрэглэгддэг тоон (асуулга) болон чанарын (ганцаарчилсан ярилцлага) судалгааны загвар, арга зүйг хослуулан хэрэглэлээ.

Баримт бичгийн шинжилгээний арга: Үнэлгээний судалгаанд холбогдох баримт бичгүүдэд дараах ангиллаар дүн шинжилгээ хийв. Үүнд:

- Цагдаагийн байгууллагаас хуулиар олгогдсон үйл ажиллагааг сайжруулах, боловсронгуй болгох чиглэлээр авч хэрэгжүүлж ирсэн арга хэмжээ, тушаал, шийдвэрийг холбогдох баримт бичиг, тайланд дүн шинжилгээ хийж, үнэлсэн.

- Холбогдох статистик, тоо, мэдээ, үйл ажиллагааны тайлан зэрэгт шинжилгээ хийсэн.
- Цагдаагийн байгууллагад иргэд, байгууллагуудаас ирсэн өргөдөл, гомдол, санал хүсэлт, тэдгээрийг шийдвэрлэсэн байдалд шинжилгээ хийсэн.
- Цагдаагийн байгууллагын цахим хуудас болон олон нийтийн сүлжээнд контент анализын шинжилгээ тус тус хийсэн болно.

Асуулгын арга: Цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлсэн иргэдийн авч буй үйлчилгээний талаарх сэтгэл ханамжийг тодорхойлж, мэдээллийн ил тод байдал, үйлчилгээний түргэн шуурхай байдал, хүртээмжтэй байдал, хүнд суртал, алба хаагчийн ёс зүйн байдлыг үнэлүүлж, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, үйлчилгээг сайжруулах арга замын талаарх иргэдийн байр суурийг шинжилж үнэлэлт дүгнэлт хийлээ. Ингэхдээ үйлчлүүлсэн болон үйлчлүүлээгүй иргэдийг хамруулах бололцоотойгоор хэрэглэгдэхүүнийг боловсруулсан болно.

Ганцаарчилсан ярилцлагын арга: Уг аргыг анкетын судалгааны мэдээллийг гүнзгийрүүлэн шалгах, учир шалтгааныг нь тодорхойлох зорилготойгоор хэрэглэж дараах субъектүүдийг хамрууллаа. Ярилцлагад Цагдаагийн алба нэгжүүдэд ажиллаж буй удирдах ажилтнууд, мөрдөн байцаагч, хэрэг бүртгэгч, хэв журмын цагдаа, замын цагдаа, мэдээлэл лавлагааны ажилтан, үйлчилгээ авсан иргэн, үйлчилгээ аваагүй иргэн, өмгөөлөгч, шүүгч, прокурор, ААНБ-ын төлөөлөл, сургууль, цэцэрлэгийн нийгмийн ажилтан, бусад иргэд.

Цагдаагийн байгууллагын алба хаагчид болон хамтарч ажилладаг байгууллага, хувь хүний төлөөллийг хамруулан Цагдаагийн байгууллагын чиг үүргийн хүрээнд үзүүлж буй үйлчилгээ, үйлчилгээнд гарч буй ахиц дэвшил, алдаа дутагдал, өөрчлөлт, тулгамдаж буй асуудлыг үнэлүүлж, дүгнэлт боловсруулахыг зорилоо.

Фокус бүлгийн ярилцлагын арга: Уг аргаар сэжигтэн, хохирогчийн төлөөллийг хамруулан Цагдаагийн байгууллагын талаарх төсөөлөл, ойлголт, хандлагыг судаллаа.

Ажиглалтын хуудас

Судалгааны цэг бүрт нэг ажиглалтын хуудас бөглөсөн. Ажиглалтын хуудас нь тухайн үйлчилгээний орчин нөхцөлийг үнэлэх гол хэрэглэгдэхүүн юм. Орчин нөхцөлийг дүрсэлж болохуйц зүйлсийг ажиглалтын хуудаст оруулсан бөгөөд судлаачийн субъектив нөлөөллийг бууруулахын тулд хэрхэн үнэлсэн талаарх тэмдэглэлийг тайлбар хэсэгт асуулт тус бүрт оруулж өгсөн.

Судалгааны хамрах хүрээ, түүвэрлэлт

Хэрэглэгчийн үнэлгээнд Улаанбаатар хотын 4 дүүрэг болон Монгол Улсын нийгэм эдийн засаг, газарзүйн бүсүүдээс төлөөлөл болгон сонгож авсан аймгуудын иргэд, цагдаагийн байгууллагын алба хаагч, хууль сахиулах байгууллагын ажилтнууд болон тус байгууллагаар үйлчлүүлэгч иргэдийн төлөөллийг хамрууллаа.

Анкетын судалгааны түүврийн нарийвчлал:

Иргэд, олон нийтээс мэдээлэл цуглуулах анкетын ***түүвэр ба мэдээлэл цуглуулах аргачлалын хувьд*** пропорциональт санамсаргүй түүвэрлэлтийн аргыг ашиглан аймгаас авах асуулгын тоог Монгол улсын хүн амын тоо¹-оос 0,0005 хувиар,

дүүргүүдээс авах асуулгын тоог 0,0004 хувиар тооцож авав. Судалгаанд хамруулахдаа нийт 430 иргэнийг санамсаргүй түүврийн аргаар сонгож оролцуулав. Судалгааны маршрут буюу аймаг болон дүүргийг сонгохдоо нэг хүнд ногдох гэмт хэргийн гаралт өндөртэй болон дундаж гэсэн үзүүлэлтийг шалгуур болгосон.

Хүснэгт 1.1: Анкетын аргаар цуглуулсан мэдээллийн түүврийн хэмжээ

№	Судалгааны талбар	Сум, дүүрэг	Анкет
1	Улаанбаатар	Хан-Уул	63
2		Баянзүрх	110
3		Чингэлтэй	77
4		Сонгинохайрхан	102
8	Булган аймаг	Булган	44
10	Дундговь аймаг	Мандалговь	34
	Нийт		430

Судалгааны хүрээг тогтоохдоо хамрагдах иргэд, үйлчлүүлэгчдийн байршил, давхраажил, нас, хүйс, ажил, мэргэжил, боловсролын түвшний ялгаатай байдлыг харгалзсан мэдээлэл цуглуулалтыг хийв.

Ганцаарчилсан ярилцлага болон фокус бүлгийн ярилцлагын түүврийн хэмжээ: Урьдчилан бэлтгэсэн ярилцлагын асуулгаар нийт 77 хүнтэй ганцаарчилсан ярилцлага, 3 удаагийн фокус бүлгийн ярилцлагыг зохион байгуулсан.

Хүснэгт 1.2: Ганцаарчилсан ярилцлагын түүврийн хэмжээ

№	Ярилцлага хийх бүлэг	Ярилцлага хийх субъект	Ярилцлагын тоо
1	Цагдаагийн алба хаагч	Удирдлага	7
2		Мөрдөн байцаагч	4
3		Хэрэг бүртгэгч	3
4		Хэв журмын цагдаа	6
5		Замын цагдаа	2
6		Мэдээлэл лавлагааны ажилтан	1
7		Саатуулах байрны цагдаа	1
8	Иргэн	Үйлчилгээ авсан	21
9		Үйлчлүүлээгүй	7
10	Хуульчид	Шүүгч	5
11		Прокурор	5
12		Өмгөөлөгч	5

13	Хамтын ажиллагаа бүхий байгууллага, хувь хүн	Сургууль, цэцэрлэг	3
14		ААНБ	4
15		Жолооны курс	1
Нийт			77

БҮЛЭГ 2. ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН МЭДЭЭЛЛИЙН ХҮРТЭЭМЖ, ИЛ ТОД БАЙДАЛ

Цагдаагийн байгууллагын мэдээллийн хүртээмж, ил тод байдал нь нэг талаас иргэдийн мэдээлэл олж авах боломж, сонирхол нөгөө талаас Цагдаагийн байгууллагын мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдал, мэдээлэл түгээх арга хэрэгслийг үр ашигтай ашиглахтай холбоотой. Иймд бид Цагдаагийн байгууллагын ил тод, мэдээллийн хүртээмжит байдлыг тодорхойлохдоо иргэд болон хамтын ажиллагаатай байгууллагууд болох шүүх, прокурор, ААНБ-ын мэдээлэл авах боломж, авахыг хүсч буй мэдээллийн төрөл, мэдээлэл авч буй сувгууд болон цагдаагийн үйл ажиллагаанд санал, гомдол гаргах боломжийг мэдэж буй эсэхийг анкетын болон ярилцлагын аргаар тандлаа. Түүнчлэн Цагдаагийн байгууллагын зүгээс ямар сувгаар, ямар төрлийн мэдээлэл цацаж буйг судалсан болно.

2.1. Цагдаагийн байгууллагын талаарх мэдээлэл авч буй эх сурвалжууд

Үнэлгээнд хамрагдсан иргэд ихэвчлэн ТВ, сонин, сэтгүүл зэрэг олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээс(47.8%) мэдээллээ авч байгааг үнэлгээний дүн харуулж байна. Үүний дараагаар найз нөхөд, хамаатан садан, ам дамжсан яриаг(20.7%) мэдээллийн гол эх сурвалж болгож байгаа нь иргэд баталгаат, албан ёсны эх сурвалжаас мэдээлэл авахгүй байгааг илтгэж байна гэж үзэх үндэстэй. Иргэдийн дөнгөж 7.2% нь Цагдаагийн ерөнхий газрын албан ёсны цахим хуудаснаас мэдээлэл авч байхад 9.9% нь сошиал медиа болох Фэйсбүүк, Твиттер хуудаснаас мэдээлэл авч байна. Мөн сумын цагдаа, хэсгийн төлөөлөгч, дүүргийн цагдаа зэрэг цагдаагийн алба хаагчдаас мэдээлэл авах байдал 5% орчим байна.

График 2.1: Иргэдийн цагдаагийн байгууллагын талаарх мэдээлэл авч буй эх сурвалж, хувиар.

Цагдаагийн байгууллагаар сүүлийн нэг жилд үйлчлүүлсэн болон үйлчлүүлээгүй иргэдтэй хийсэн ярилцлагын үр дүнгээр Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааны талаар мэдээлэл авдаг байдал, авч буй суваг төдийлөн ялгаатай биш байна. Өөрөөр хэлбэл, үйлчилгээ авч байсан иргэдийн мэдээлэл авах боломж нэмэгдсэн, илүү мэдээлэл авсан гэсэн өөрчлөлт ажиглагдсангүй. Орон нутаг ба УБ хотын хувьд ч онцын ялгаа илрээгүй болно. Ярилцлагад оролцсон иргэд “мэдээлэл хангалттай авч чаддаггүй”, “мэдээлэл авах бол ихэвчлэн ТВ, сонин, интернэтээс авдаг” гэж хариулжээ. Цөөн тооны иргэд л “мэдээллийг дунджаас дээгүүр авдаг, гэхдээ ажлын шугамаар” гэж хариулсан юм.

Иргэд ихэвчлэн хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, олон нийтийн сүлжээнээс мэдээлэл авч байгаа ч авч буй мэдээллийн агуулгыг сөрөг болон онц ноцтой гэмт хэргийн талаарх мэдээлэл зонхилдог гэж ярилцлагын үед онцолж байсан юм. Иргэд Цагдаагийн байгууллагын бодлого, хууль дүрэм, үйл ажиллагааны талаар хангалттай мэдээлэл авч чадахгүй байгааг иргэдтэй хийсэн ярилцлагын дүн харуулж байгаа юм.

Матриц 2.1 Иргэдийн мэдээлэл авч буй байдал.

Мэдээлэл авч чаддаг	Мэдээлэл авч чаддаггүй
<p>“...Цагдаагийн байгууллагын талаар мэдээлэл авдаг, дунджаас дээгүүр мэддэг гэж бодож байна. Ажлын шугамаар мэдээлэл авч сурсан. Хийгдэж буй шинэчлэл, хууль, журмын өөрчлөлт гээд мэднэ шүү. Мэдээлэл авъя гэж бодвол мэдээлэл хангалттай байдаг. Хууль зүйн сайдын мэдээлэл, хийгдэж буй шинэчлэлийн талаарх ярилцлага, хуулиудын үзэл баримтлал, холбогдох сайтууд, мэдээж сошиал медиагаас мэдээлэл авч байна...”</p>	<p>“...Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаа, бодлогын талаар тодорхой мэдээлэл авч чаддаггүй, зарим үед зурагтаар хальт сонсох зэргээр мэдээлэл авдаг болохоос зорьж авдаггүй...”</p>
<p>“..Ажил мэргэжлийн шугамаар мэдээлэл сайн авдаг л юм. Адаглаад л санал авахаар хуулийн төслүүд орж ирдэг...”</p>	<p>“...Цагдаагийн ажилтнууд зурагтаар ярилцлага өгч байгаа юм гардаг л юм, сонирхдоггүй...”</p>
	<p>“...Хангалттай мэдээлэл авч чаддаггүй. Иргэдэд мэдээлэл хүргэх хэрэгтэй. Энэ дутагдалтай байна. Би өөрөө Цагдаагийн байгууллагад ирж, шалгагдсаны үндсэн дээр энэ байгууллагын талаар бага сага мэдээлэлтэй болсон...”</p>

ААНБ болон хамтын ажиллагаатай байгууллагуудын төлөөлөлтэй хийсэн ярилцлагын дүнг иргэдтэй харьцуулахад ажил, мэргэжлийн онцлогоос шалтгаалан мэдээлэл авах байдал өндөр, мэдээлэл авах суваг ч олон сонголттой байна. Ажлын шугамаас гадна олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслийг мэдээллийн хоёрдахь ач холбогдолтой мэдээллийн эх сурвалжаар хэрэглэдэг гэж хариулсан нь түгээмэл байна.

Гэсэн ч ажлын шугамаас өөрөөр "мэдээлэл олж авдаггүй" гэж хариулсан оролцогч цөөнгүй байна.

"...Ажлын чиг үүргийн дагуу гэмт хэргийн тоон мэдээг тухай бүрт нь албаны шугамаар авдаг. Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр цагдаа нар өөрсдийгөө "хэрэг илрүүлдэг" гэж мэдэгдэж байна, тэрнийг мэдэж байна. Тэрнээс өөрөөр мэдэхгүй. Олж авах боломж байдаг байх. Цагдаагийн байгууллагын урьдчилан сэргийлэлт, дотоод үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэл ер нь байдаггүй дээ..."

Улаанбаатар хот, прокурортой хийсэн ярилцлагаас

"...Хэвлэл мэдээлэл, интернэтээс мэдээлэл авч байна. Миний ажлын гол чиг үүрэг нийт 3 дүүргийн, 7 цагдаагийн хэлтсийн захиргааны арга хэмжээ авах. Тийм болохоор энэ чиг үүргээсээ шалтгаалж, гэмт хэргийн гаралт, шалтгаан нөхцөл зэрэг мэдээллийг ажлаасаа олж авч байна..."

Улаанбаатар хот, шүүгчтэй хийсэн ярилцлагаас

"...Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр гол төлөө авна. Мөн хааяа аймгийн хуулийн байгууллагуудын хамтарсан зөвлөгөөний үеэр мэдээлэл авдаг..."

Булган аймаг, шүүгчтэй хийсэн ярилцлагаас

"...Яг төв газраас ирүүлж байгаа мэдээлэл дутмаг байна. Аймгийнхаа явуулж байгаа мэдээллийг бол гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх зөвлөлийн ажил дээр, орон нутгийнхаа телевиз хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслээр авч байна. Мөн өөрсдийнх нь веб сайт руу орж авдаг удаа байгаа..."

Дундговь аймаг, шүүгчтэй хийсэн ярилцлагаас

Цагдаагийн байгууллагын удирдах албан тушаалтан, алба хаагчидтай хийсэн ярилцлагын дүнгээр, Цагдаагийн байгууллага иргэд, олон нийтэд мэдээллийг хэд хэдэн аргаар хүргэж байна.

Нэгт, иргэд Цагдаагийн байгууллагад эрхээ хамгаалуулахаар биеэрээ ирсэн тохиолдолд хууль зүйн зөвлөгөө өгөх, хоёрт, хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, цахим ертөнцөд мэдээлэл цацах, **гуравт**, хороодоор явж иргэдэд яриа таниулга хийх.

Түүнчлэн цагдаагийн алба хаагчид, хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр мэдээллийг түгээх нь зөв боловч түгээж буй мэдээллийн агуулгад нилээн шүүмжлэлтэй хандаж байсан. Тухайлбал, хүнд ноцтой гэмт хэргүүдийн талаар хэвлэл мэдээллээр шуугиант мэдээ байдлаар цацах нь буруу, энэ нь иргэдийг муу, муухай зүйл уруу татаж байна гэж үзэх цагдаагийн алба хаагч олон байлаа.

Судалгааны явцад ажиглагдсан нэг гол зүйл нь **Цагдаагийн байгууллагын зүгээс иргэд, олон нийтэд чиглэсэн мэдээлэл цацах боловч бие бүрэлдэхүүнд нь ажиллаж буй алба хаагч, ажилтнууддаа хандсан мэдээллийн хүртээмж, ил тод байдал хангалтгүй байна. Өөрөөр хэлбэл, гадагшаа ил тод байхыг анхаарахаас бус дотооддоо ил тод, нээлттэй байхад ач холбогдол өгөхгүй байгаа нь ажиглагдлаа. Ганцаарчилсан ярилцлагад оролцсон цагдаагийн алба хаагчид " Цагдаагийн байгууллага иргэдэд ил тод, нээлттэй ажилладаг, иргэдийн зүгээс гомдол гаргах боломж бий. Гэвч цагдаагийн алба хаагчдад өөрсдөд нь бол хаалттай байдаг" гэж хариулцагдсан юм. Цагдаагийн алба хаагчдад эрхэлж буй ажил, үүрэгтэй нь холбогдох эрх зүйн актуудын өөрчлөлт, шинэчлэл, байгууллагын дотоод журам, бүтцийн өөрчлөлт, удирдлагын томилгоотой холбогдох үндэслэл бүхий мэдээллээр хангагдах хэрэгцээ байх бөгөөд энэ хэрэгцээгээ хангаж чадахгүй бөгөөд ам дамжсан байдлаар л мэдээллийг олж авч буй нь ярилцлагын дүнгээр харагдаж байна.**

"...Өөрийн байгууллагын талаарх мэдээллийг өглөөний шуурхай уулзалтаар авдаг, би өөрөө дотор нь ажилладаг тул мэдээлэл авах, мэдэх боломжтой. Харин цагдаагийн байгууллагын бүтэц, бүрэлдэхүүн, томилгоо зэргийг удирдах албан тушаалтнаас доош албан тушаалтай хүмүүс мэддэггүй. Бүтцийн өөрчлөлт, чиг үүрэг хэрхэн өөрчлөгдсөн зэрэг асуудлыг мэдэхгүй. Дараагийн асуудал бол томилгоо. Дарга нар ойр ойрхон солигдож байна. Өөрсдөө хоорондоо ярилцаж, ам дамжсан байдлаар л мэдээлэл олж авч байна..."

Баянзүрх дүүрэг, цагдаагийн алба хаагчтай хийсэн ярилцлагаас

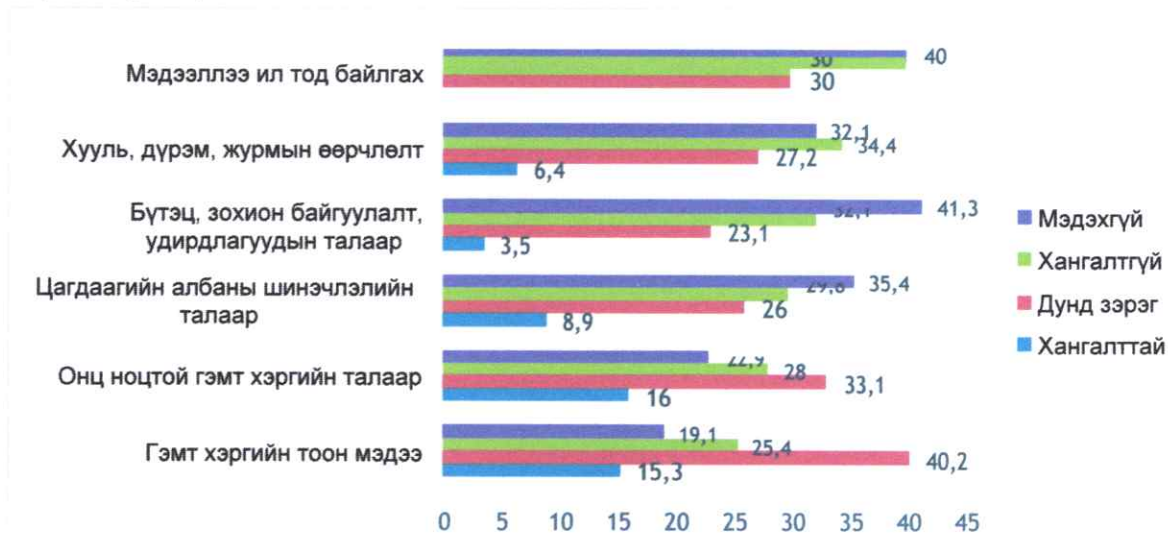
"...Шинээр батлагдаж буй эрх зүйн актууд, хуулинд орж буй нэмэлт өөрчлөлтүүд, эрх зүйн акт гаргах эрх бүхий албан тушаалтнуудын хурлаас гаргах тогтоол зэрэг цаг үетэйгээ нийцсэн шинэчилсэн, дотоод журам, зааврыг хүлээн авч байх хэрэгтэй байдаг. Би өөрөө ч хайдаг. Ажил үүргээ гүйцэтгэхэд эрх зүйн мэдлэг мэдээллийг хүлээн авч байх шаардлага байдаг..."

Хан-Уул дүүрэг, цагдаагийн алба хаагчтай хийсэн ярилцлагаас

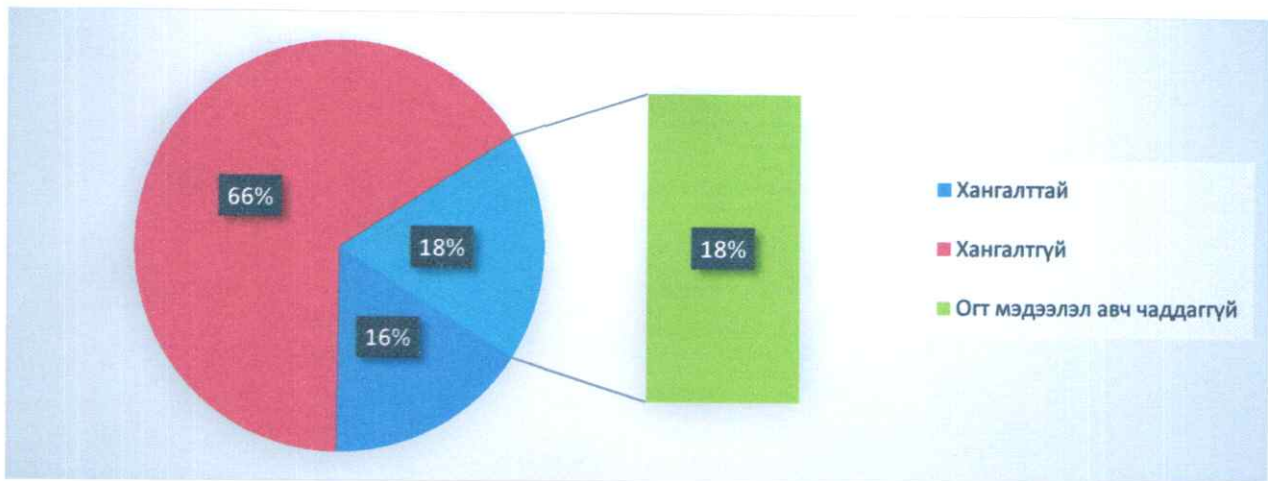
Иргэд гэмт хэргийн тоон мэдээ, онц ноцтой гэмт хэргийн талаарх дуулиант мэдээлэл зэрэг төдийлөн чухал биш мэдээллийг илүүтэй авч байх бөгөөд бүтэц, зохион байгуулалт удирдлагуудын талаар болон холбогдох хууль, дүрэм, журмын өөрчлөлтийн талаарх мэдээллийг “хангалтгүй” олж авдаг байна. Иргэдтэй хийсэн ярилцлагаар иргэд ТВ, радио, сонин зэрэг мэдээллийн хэрэгслээр голцуу мэдээлэл авдаг бөгөөд тухайн мэдээллийн хэрэгслээр ихэнхдээ гэмт хэргийн тоон мэдээ, ноцтой гэмт хэргийн талаарх дуулиант мэдээлэл л цацагддаг гэж хариулсан юм.

График 2.2: Иргэдийн цагдаагийн байгууллагын талаар авч буй мэдээллийн төрөл, хувиар

Судалгаанд оролцсон иргэдийн 65.7% нь хэрэгцээт мэдээллээ “хангалтгүй” хүлээн авдаг, 18.1% нь "огт мэдээлэл авч чаддаггүй" гэж хариулсан байна. Өөрөөр хэлбэл, иргэдийн 80-аас илүү хувь нь өөртөө хэрэгтэй мэдээллийг олж авч чаддаггүй байна.

График 2.3 Иргэдийн цагдаагийн байгууллагын талаарх хэрэгцээт мэдээллээ хүлээн авч буй байдал, хувиар.

Хэрэгцээт мэдээллээ хүлээж авч чаддаггүй гэх иргэдээс ямар мэдээлэл авахыг хүсдэгийг тодруулсан бөгөөд иргэд гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, сэрэмжлүүлэх болон хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хуулиудын талаарх мэдээллийг авах сонирхолтой байна. Түүнчлэн цагдаагийн албаны шинэтгэл, алба хаагчийн ёс зүй, замын цагдаагийн албаны талаар мэдээллийг түлхүү сонирхож байна. Иймд Цагдаагийн байгууллагын зүгээс хэвлэл, мэдээллийн байгууллагуудтай хамтарч иргэдийн авахыг хүсч буй мэдээллийг ил тод, нээлттэйгээр мэдээлэх чиглэлээр ажиллах шаардлагатай.

Хүснэгт 2.1: Хүлээн авахыг хүсдэг мэдээллийн төрөл, хувиар. /Дэлгэрэнгүйг хавсралтаас үзнэ үү./

1.	Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, сэрэмжлүүлэх	11.1
2.	Хуулийн талаар мэдээллийг илүү түлхүү авах шаардлагатай байна	11.8
3.	Гэмт хэргийн төрөл зүйл, шалтгаан, нөхцөл байдал, хуулийн өөрчлөлт	5.1
4.	Замын хөдөлгөөний талаарх мэдээлэл, дүрэм журам, зөв оролцох талаар	3.9
5.	Бүх төрлийн мэдээлэл	3.7

Иргэд, хамтран ажиллагч байгууллагуудын хувьд Цагдаагийн байгууллагын бодлого, үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийн ил тод байдал, гомдол гаргах боломжийг тааруухан үнэлсэн нь бодит байдалд Цагдаагийн байгууллагын зүгээс энэ шалгуурыг хангахгүй байна уу, эсвэл иргэдийн мэдээлэл авах чадвараас хамаарч байна уу гэдгийг тодорхойлохын тулд Цагдаагийн байгууллагын мэдээлэл хүргэж буй нөхцөл байдлыг албан ёсны цахим хуудас www.police.gov.mn, олон нийтийн сүлжээн дэх албан ёсны хуудас <https://www.facebook.com/police.mongolia>, <https://www.facebook.com/policemng> хуудсуудад тавьж буй мэдээлэл, мэдээллийн шинэчлэлийн давтамжийг судаллаа. Түүнчлэн ТВ, хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр өөрсдийн үйл ажиллагаа, бодлогыг хэрхэн сурталчилж байгааг судлав.

Цагдаагийн ерөнхий газрын цахим хуудас дахь мэдээлэл өдөр бүр, зарим

тохиолдолд өдөрт 2-3 удаа шинэчлэгдэж тэр тоолонд Facebook дэх Цагдаагийн ерөнхий газрын Хэвлэл, мэдээллийн төвийн <https://www.facebook.com/policemng> хуудас дахь мэдээлэл дагаж шинэчлэгдэж байгаагаас үзвэл мэдээллийн хүртээмжтэй байдал боломжийн түвшинд байгааг харуулж байна. Шинэчлэгдэж буй мэдээллийн агуулгыг тоймловол Цагдаагийн ерөнхий газрын үйл ажиллагааны тойм, цагдаагийн алба хаагчдын үзүүлж буй үйлчилгээ, гүйцэтгэж буй үүргийн талаарх эерэг нийтлэл, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх агуулгатай зураг, постер дийлэнх байна.

Цагдаагийн ерөнхий газрын цахим орчинд мэдээллийг тараах, мэдээлэх санаачлага "сайн" байгаа нь цахим хуудсанд хийсэн шинжилгээгээр харагдаж байгаа ч судалгаанд оролцсон иргэдийн 17% нь л цахим орчинд мэдээлэл авдаг гэж хариулсан юм. Өөрөөр хэлбэл интернэтийн хэрэглээний түвшинтэй холбоотойгоор цахим хуудас руу хандалт хийдэг Цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлэгч иргэдийн тоо бага тул зөвхөн цахим хуудсаар хязгаарлалгүй мэдээлэл хүргэх өөр аргуудыг ашиглах ёстой юм.

Мөн Цагдаагийн ерөнхий газраас MN-2 ТВ-ын Амрыг эрье, МҮОНТВ-ийн Иргэн таны төлөө, Дуудлага, MN-25 Хүсээгүй дайны оршил, Монгол цагдаа зэрэг нэвтрүүлгийг тогтмол явуулж байна. Иргэдийн мэдээлэл авч буй голлох эх сурвалж нь ТВ, сонин байгааг анхаарч эдгээр болон холбогдох нэвтрүүлгийн тоо, чанарыг дээшлүүлэх шаардлагатай төдийгүй иргэдийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн мэдээллийг түгээх нь зүйтэй. Өмнө дурдсанчлан иргэд, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, сэрэмжлүүлэх болон хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хуулиудын талаар болон цагдаагийн шинэтгэл, алба хаагчийн ёс зүй, замын цагдаагийн албаны талаар мэдээллийг түлхүү сонирхож байна. Түүнчлэн дээр дурдсан сувгуудаар гарч буй нэвтрүүлгийн агуулгын талаар ярилцсан цагдаагийн алба хаагчид "бодит амьдралаас тасархай" гэж байсныг анхаарч үзүүштэй.

"...Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааг сурталчлах зорилгоор өмнө нь хийгдэж байсан, одоо хийгдэж байгаа ганц нэг нэвтрүүлгүүд нь амьдралаас хол тасархай зүйлсийг харуулдаг сул талтай..."

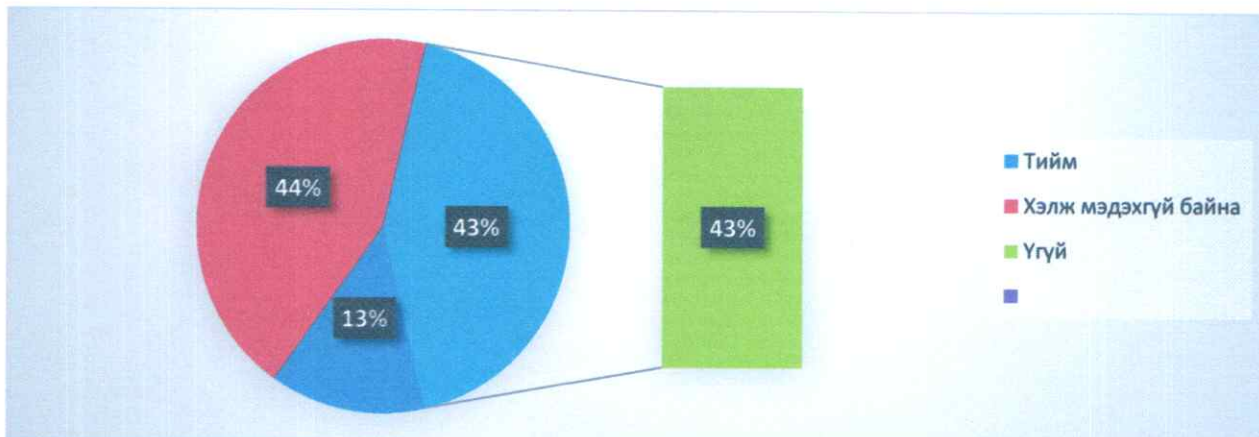
Сонгинохайрхан дүүрэг, цагдаагийн алба хаагчтай хийсэн

2.2. Цагдаагийн байгууллагын мэдээллийн нээлттэй, ил тод байдал, санал гомдол гаргах боломж

Цагдаагийн байгууллагын нээлттэй, ил тод байдал, тус байгууллагад хандаж санал, гомдол гаргах боломжийг үнэлэхийн хамт иргэд болон хамтын ажиллагаа бүхий байгууллагуудаас гомдол, санал гаргах боломжийг мэддэг эсэх, санал, гомдол гаргаж байсан эсэхийг үнэлүүлээ.

Судалгаанд оролцогч иргэдийн 86% нь Цагдаагийн байгууллагын бодлого, хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагааг "нээлттэй ил тод биш" эсвэл "мэдэхгүй" гэж үнэлсэн нь тааруухан дүн юм.

График 2.4:Цагдаагийн байгууллагын бодлого, үйл ажиллагааны ил тод байдал, хувиар.

Түүнчлэн судалгаанд оролцогч иргэдийн 10 хүртэл хувь нь Цагдаагийн байгууллага, алба хаагчийн үйл ажиллагаанд гомдол гаргах боломжийг “мэддэг, санал гомдол гаргаж байсан” бол дунджаар 35% нь “мэддэг, гэхдээ санал, гомдол гаргаж байгаагүй” байна. Харин 60 орчим хувь нь “мэдэхгүй, санал гомдол гаргаж байгаагүй гэж хариулжээ.

График 2.5: ЦБ, алба хаагчийн үйл ажиллагаанд санал гомдол гаргах боломж, хувиар

Иргэдтэй хийсэн ярилцлагын үр дүнд иргэд Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаа, бодлого хангалттай, нээлттэй ил тод биш. Гомдол гаргах боломж ерөнхийдөө байгаа боловч хүлээж авсан гомдлоо барагдуулах тал дээр удаан ажилладаг гэж дүгнэжээ. Гэхдээ иргэдийн хувьд “удаан” гэж дүгнэж буй нь хэргийг шийдвэрлэх хуулийн хугацаатай шууд хамаарахгүй байгаа нь ажиглагдлаа. Хуулийн хугацаанд хэргийг шийдсэн ч хэргийг шийдэх явцад мэдээллээр хангаагүй юм уу олон дахин Цагдаагийн байгууллагад очиж байсан тохиолдолд иргэн “хэргийг удаан шийддэг” гэж үзэх тохиолдол гарч байсан юм.

ААНБ болон хамтын ажиллагаа бүхий байгууллагуудын төлөөлөлтэй хийсэн ярилцлагаас дүгнэхэд, мөн адил Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаа, бодлого хангалттай, нээлттэй ил тод биш гэж дүгнэжээ. Түүнчлэн алслагдсан сум, хотын захын дүүргүүдэд мэдээллийн ил тод байдал, гомдол гаргах боломжийн талаар мэдээлэл хангалтгүй. Сүүлийн 2 жилд, Цагдаагийн байгууллагад шинэчлэл явагдаж байгаа, түүнийг дагасан хуулиудын шинэчлэл, бүтцийн өөрчлөлт зэрэг нь зарим талаараа иргэдийн “толгойг эргүүлж”, өмнө нь хаана ханддаг байсныг мэднэ, одоо ямар болсоныг мэдэхгүй байна гэсэн хариулт цөөнгүй байв. Ер нь хуулийн байгууллагууд болоод Цагдаагийн байгууллагын шинэчлэлээр бүтцийн өөрчлөлт нилээд хийсэнтэй холбогдож, иргэд төдийгүй шүүгч, өмгөөлөгч, прокурор зэрэг хамтран ажилладаг хуульчид хүртэл нэг мөр ойлголтгүй болсон нь ажиглагдлаа. Гэтэл бодит байдалдаа хуучин гомдлыг хүлээж авдаг байсан бүтэц өөрчлөгдсөнөөс илүү хэвээрээ ажиллаж байх нь илүү тохиолдож байв.

Матриц 2.2 Гомдол гаргах боломжийн талаар хамтран ажиллагч байгууллагын төлөөллийн байр суурь.

Шүүгч	Өмгөөлөгч
<p>“...Шүүх дээр ирсэн шүүгдэгч нар мэдүүлэг өгөхдөө мэдүүлгээсээ буцдаг. Яагаад энд ирж мэдүүлгээ өөрчилж байгаа юм бэ гэж асуухаар “Би шүүх дээр ирээд л үнэнээ хэлье гэж бодсон. Тэнд үнэнээ хэлэх боломж байгаагүй” гэж хэлдэг. Магадгүй тэд худлаа ч хэлж байж магадгүй. Гэхдээ тэр хүмүүс гомдол гаргах боломжоо мэдэхгүй байна уу эсвэл мэдээд тэр боломжоо хэрэгжүүлэхэд нь хүлээж авахгүй байна уу гэдгийг би мэдэхгүй байна. Шүүх дээр л үнэнээ ярих боломж байдаг гэсэн юм байхгүй. Улсын яллагч хянаад сууж байна. Гэтэл яагаад заавал шүүх дээр яриад байна вэ? Ил тод байж чаддаг эсэх нь эргэлзээтэй...”</p>	<p>“...Сүүлийн үед бүтцийн өөрчлөлт их явагдаж байгаа ч тэр нь олон түмэнд мэдэгддэггүй учраас, мэргэжлийн хүний хувьд ч гэсэн хаана яаж өргөдөл гомдол гаргахаа мэдэхгүй, тодорхой биш болсон...”</p> <p>“... Цагдаагийн шинэчлэлийн үр дүнд цагдаагийн алба хаагчийн талаар гомдол гаргах боломж хаалттай болчихсон. Хуучин прокурорын мөрдөн байхад асуудал арай хурдан, нааштай шийдэгддэг байсан. Одоо цагдааг цагдаад нь өгөхөөр шийдэгдэхгүй байна. Жишээ нь, өнгөрсөн долоо хоногт цагдаагийн ёс зүйн асуудлаар хандахад “наад асуудлаа өөрсдөө зохицуул” гэж найзан дундаа хандах жишээтэй. Өмнө нь прокурорын мөрдөн хэргийн мөрөөр тайлбар аваад, шалгадаг байсан бол одоо тэгэхгүй байна. Шалгалаа гээд ч үр дүн гарахгүй болж...”</p>
Прокурор	ААНБ
<p>“...Нээлттэй ялангуяа хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаах, эрүүгийн хэрэг шалгах хэлбэрийн шинжтэй гомдол мэдээллийг шалгах эрх нээлттэй. Иргэн “энэ цагдаа хууль зөрчлөө. Энэ асуудлыг шалгаж өгөөч” гэх эрх нь нээлттэй. Гэхдээ сүүлийн жилүүдэд прокурорт иймэрхүү асуудал ирэхээ больсон...”</p>	<p>“...Тийм ч их нээлттэй, ил тод биш байна. Хөдөө багт амьдарч байгаа иргэд тэр бүр ЦБ-тай холбогдох боломж багатай. Хэсгийн төлөөлөгчийнхөө утсыг мэдэхгүй болохоср цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаа манай хөдөөгийн иргэдэд нээлттэй биш байна...”</p>

Иргэд, хамтран ажиллагч байгууллагын төлөөлөл ерөнхийдөө Цагдаагийн байгууллагыг “хангалттай нээлттэй, ил тод биш” гэж үзсэн байхад цагдаагийн алба хаагчидтай хийсэн ярилцлагын дүнгээр эсрэгээр тэд Цагдаагийн байгууллагад гомдол гаргах нээлттэй, иргэд байнга удирдах албан тушаалтанд гомдол гаргадаг гэж үзэж байгаа нь анхаарал татаж байна. Өөрөөр хэлбэл үйлчилгээ үзүүлдэг байгууллагын ажилтнууд өөрсдөө "гомдол гаргах нь нээлттэй" хэмээн үзэж байгааг доорх шигтгээнээс харна уу .

“...Гомдол гаргах боломж нээлттэй. Ер нь сүүлийн энэ тал дээр иргэдэд чирэгдэл аль болох учруулахгүй байх тал дээр ЦБ анхаарч байгаа. Шинэ батлагдсан хууль тогтоомж, мөн удирдлагын оновчтой шийдвэр, үйл ажиллагаа үүнд нөлөөлж байна гэж бодож байна...”

Булган аймаг, цагдаагийн алба хаагчтай хийсэн ярилцлагаас

“...Нээлттэй байж чаддаг. Ихэвчлэн цагдаагийн харьцааны соёлтой холбоотой санал, гомдол их байдаг. Тэр болгоныг нь шийдээд явдаг гэж боддог...”

Дундговь аймаг, цагдаагийн алба хаагчтай хийсэн ярилцлагаас

Цагдаагийн байгууллагуудын вебсайтуудад шинжилгээ хийж, иргэдэд өргөдөл, гомдол гаргах талаарх мэдээллийг ил тод мэдээлж буй эсэхийг шалгасан юм. Цагдаагийн ерөнхий газрын албан ёсны вебсайтад нэвтрэхэд Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааны чиглэл, өргөдөл гомдол гаргах утсыг ил тод тавьсан байв. Энэ хуудаснаас иргэд мэдээлэл авч болохуйц байна гэж дүгнэлээ.

2.3. Цагдаагийн байгууллагад ирүүлсэн санал, өргөдөл гомдлын дүн шинжилгээ

Цагдаагийн байгууллагад ирүүлсэн санал, өргөдөл гомдолд дүн шинжилгээ хийхдээ Шинэчлэлийн Засгийн Газар 11 11 төв болон Цагдаагийн байгууллага, албан тушаалтанд тус тус ирүүлсэн санал, гомдлын барагдуулалтыг судалсан болно.

Шинэчлэлийн Засгийн газрын 11 11 төвд ирсэн мэдээлэл нь утас, мессежээр ирсэн бол Цагдаагийн байгууллага, албан тушаалтанд ирүүлсэн гомдол нь биеэр, бичгээр ирсэн байна.

А. ЗАСГИЙН ГАЗРЫН МЭДЭЭЛЛИЙН 11 11 ТӨВ.

2019 оны 1 сарын 1-ээс 11 сарын 26 хүртэлх Цагдаагийн Ерөнхий Газарт хаяглан ирсэн гомдол, санал хүсэлтийг судалж үзээд, хамгийн их ирдэг санал, хүсэлтийн давтамж, агуулгаар эрэмбэллээ. Үүнд:

1. Цагдаагийн алба хаагчийн харьцааны соёл, ёс зүй зөрчсөн талаар гомдол;
2. Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаа, алба хаагчдын хүнд суртал, үйлчилгээний хурдыг шүүмжлэх;
3. Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааг сайжруулах санал;
4. Гэмт хэрэг, зөрчлийн талаар мэдээлэх;
5. Өөрийн холбогдсон хэрэг, маргааныг шийдүүлэх тухай хүсэлт;
6. Цагдаагийн байгууллагын хангамж, нөхцлийг дээшлүүлэх хүсэлт;
7. Цагдаагийн байгууллага, алба хаагчдад хаягласан талархал;
8. Хуулийн мэдлэг дутуугаас болсон гомдол;
9. Харьяалах газрыг андуурч гаргасан хүсэлт.

Цагдаагийн ерөнхий газар нь 11 11 төвөөс шилжүүлсэн санал, гомдол бүрт тодорхой хэмжээгээр хариу, тайлбар өгч ажиллажээ. Хариу өгч буй хугацаа дунджаар 1-14 хоног байх бөгөөд зарим тохиолдолд багагүй хугацаа хоцорч, 11 11 төвийн удаа дараагийн шаардлагаар хариу тайлбар хийсэн байна. Иймд тухайн санал, гомдлыг хүлээж авсан эсэхээ, авсан гомдлын мөрөөр ажиллаж буй эсэх, ажиллаж буй бол ямар явцтай байгаа талаар тухай бүрт нь мэдээллэж байх шаардлагатай байна.

Гомдлын мөрөөр өгч буй хариуны агуулганд дүгнэлт хийвэл зарим тохиолдолд дэлгэрэнгүй, заримд нь хэт товч хариулжээ. Тухайлбал, цагдаагийн алба хаагчийн ёс зүйн талаарх гомдлын мөрөөр хэргийг шалгаж, “тухайн алба хаагчийн буруутай үйлдэл нотлогдсон тул хариу арга хэмжээ авлаа” гэх боловч яг ямар арга хэмжээ авсан гэдэг нь тодорхойгүй байх тохиолдол их байна. Яг, ямар арга хэмжээ авсан талаар дэлгэрэнгүй хариулахгүй байгаа нь иргэдийн дунд эргэлзээ төрүүлж байгааг анхаарах ёстой.

Засгийн газрын 11 11 төвд иргэдээс ирүүлсэн гомдол, мэдээлэл дотор хамгийн жин дарах нь цагдаагийн алба хаагчийн ёс зүй, зан харьцааны талаарх гомдол, шүүмжлэл байна. Эдгээрийн агуулгыг дүгнэвэл, цагдаа иргэдийг хэл амаар доромжилсон, зодсон, зандарсан, албаны машиныг хувийн ажилд ашигладаг, үндэслэлгүй мөнгө авдаг гэсэн зөрчлүүд байх бөгөөд ЦЕГ-аас гомдлын мөрөөр шалгаж, иргэдэд хариуг өгсөн байна. Гэхдээ хариу өгсөн гэдэг нь гомдлыг хангасан гэсэн үг биш бөгөөд иргэдийн гаргасан гомдол бүр нь нотлох баримтаар нотлогдохгүй байх ба цөөн тооны гомдол л нотлогдож, алба хаагчдад хариуцлага тооцжээ.

Нотлогдоогүй тохиолдол бүртэй иргэд санал нийлж буй эсэхийг энэ удаад лавшруулан судлаагүй бөгөөд иргэд, өмгөөлөгчтэй хийсэн ярилцлагаар “цагдаа, цагдаагаа шалгадаг болсон нь цагдаагийн алба хаагчийн буруутай үйл ажиллагааг нуун дарагдуулах үндэс болсон. Хоорондоо зохиц гэж тулгадаг болсон” гэж хариулж байсныг анхаарууштай.

Цагдаагийн алба хаагчдын ёс зүйн зөрчлийн талаар санал, гомдол багагүй буй нь цагдаагийн алба хаагчдаас хийж буй ажлынхаа талаар иргэнд нээлттэй, ил тодоор, хурдан шуурхай тайлагнадаггүйтэй холбоотой бөгөөд иргэд мэдээлэл авч чадахгүй нөхцөлд “хэргийг зориуд удаашруулж байна, нөгөө талд үйлчилж байна” гэх зэргээр хардлага төрүүлэхэд хүргэж байгаа нь судалгаанаас ажиглагдав.

Цагдаагийн байгууллагын нээлттэй, ил тод байдлыг хэмжих нэг хэмжүүр бол санал, гомдол гаргах боломж, түүнийг шийдвэрлэсэн байдал, түүнд хариу өгсөн явдал юм. Энэ хүрээнд авч үзвэл иргэдийн гомдол, саналд хариу өгч ажилласан нь нээлттэй, ил тод байдлыг хэлбэрийн хувьд хангаж буй ч агуулгын хувьд хангах тал дээр үргэлжлүүлэн ажиллах шаардлагатай. Өөрөөр хэлбэл, иргэдийн санал, гомдолд хариу өгөхдөө хэргийн талаар дэлгэрэнгүй байдлаар ойлгуулж, хариу өгөх шаардлагатай байна.

Түүнчлэн Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаа, алба хаагчдын хүнд суртал, үйлчилгээний хурдыг шүүмжлэх гомдол цөөнгүй байх бөгөөд гол төлөв “хэргийг шийдэхгүй удааширч байна, олон мөрдөн байцаагч сольж байна, хэнд хандах нь тодорхойгүй байна” гэсэн гомдлууд эзэлж байна. Цагдаагийн байгууллагын нэгж хоорондын уялдаа холбоогүй байдлаас шалтгаалж үйлчилгээний хурд удаашрах, хүнд суртал үүсэх тохиолдол бас гарчээ.

Мөн Цагдаагийн ерөнхий газраас иргэдийн зүгээс тавьсан Цагдаагийн байгууллага болон цагдаагийн алба хаагчийн үйлчилгээний соёлыг дээшлүүлэх талаарх санал, хүсэлтийн мөрөөр хариу арга хэмжээ авч ажилласан нь сайшаалтай байна.

Цагдаагийн байгууллагаас иргэдийн гаргасан гэмт хэрэг, зөрчлийн талаарх мэдээллийн мөрөөр холбогдох ажиллагаа явуулж ажиллаж буй нь гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлд ахиц болжээ. Иргэдийн зүгээс сэжигтэй гэж үзсэн асуудлаараа Цагдаагийн байгууллагад хандаж мэдээлэл хүргүүлсэн нь иргэд цагдаагийн хамтын ажиллагааг бий болгох, мөн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажиллагаанд нэмэр тус болохоор байна.

Иймд гомдол, санал, мөн ийм төрлийн мэдээллийг авч, түүний мөрөөр хуулийн хугацаанд түргэн шуурхай шийдвэрлэж, иргэнийг чирэгдүүлэхгүйгээр ажиллах хэрэгцээ шаардлага байна.

Б. ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГАД ИРГЭД, БАЙГУУЛЛАГААС ГАРГАСАН, ГОМДОЛ, МЭДЭЭЛЭЛ /2019 оны эхний 5 сарын байдлаарх мэдээлэлийг оруулав/

Цагдаа, дотоодын цэргийн анги, байгууллагын алба хаагчийн үйл ажиллагаатай холбоотой 353 өргөдөл, гомдол ирүүлж, 460 алба хаагчийг холбогдуулан шалгасны 344

буюу 74.7 хувийг офицер, 114 буюу 24.7 хувийг ахлагч, 2 буюу 0.5 хувийг энгийн ажилтан эзэлж, өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 139 нэгж буюу 11.0 хувиар буурсан байна.

Нийт зөрчлийг төрлөөр нь авч үзвэл: 50 буюу 14.1 хувь нь хууль ёс, хүний эрх чөлөө зөрчсөн, 38 буюу 10.7 хувь нь хэрэг материал дутуу шалгасан, 7 буюу 1.9 хувь нь хэргийн хугацаа хэтрүүлсэн, 16 буюу 3.4 хувь нь бусдыг чирэгдүүлж, танил тал харсан, 2 буюу 4.5 хувь нь хээл хахууль, шан харамж авсан, 88 буюу 24.9 хувь нь цагдаагийн алба хаагчийн харьцааны соёл, ёс зүй зөрчсөн, 19 буюу 5.3 хувь нь бусдыг зодож, эрх чөлөөнд нь халдсан, 65 буюу 18.4 хувь нь ажлын хариуцлага алдсан, 12 буюу 3.3 хувь нь архидан согтуурсан, 36 буюу 10.1 хувь нь Эрүүгийн хэрэг хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль болон бусад хууль, тогтоомж зөрчсөн, 15 буюу 4.2 хувийг бусад зөрчлүүд эзэлж байна.

Шийдвэрлэсэн байдлаар нь авч үзвэл: 31 буюу 9.8 хувьд нь эрүүгийн хэрэг үүсгэх саналтай шилжүүлж, 170 буюу 53.7 хувьд нь сахилгын шийтгэл оногдуулж, 202 буюу 63.9 хувь нь цагдаагийн алба хаагчийн буруутай үйл ажиллагаа тогтоогдоогүй, 9 буюу 2.8 хувь нь нотлогдсон боловч хөөн хэлэлцэх хугацаа дууссан гэх үндэслэлээр хааж, 37 буюу нийт өргөдөл, гомдлын 10.5 хувьд нь шалгалтын ажиллагааг үргэлжлүүлэн явуулж байна.

Цагдаагийн алба хаагчтай холбоотой мэдээлэл хүлээн авах 126 дугаарын утсанд энэ оны эхний улирлын байдлаар 34 дуудлага, мэдээлэл ирүүлснээс гомдол, мэдээлэл 18, талархал 16 байгаа ба 15 гомдол, мэдээллийг хуулийн хугацаанд шалгаж, шийдвэрлэн, гомдол гаргагчид хариу өгч, 3 гомдолд холбогдох шалгалтын ажиллагааг явуулж байна.

Өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийн талаар: Энэ оны 1 дүгээр улиралд алба, нэгж, нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн газар, хэлтсийн албан тушаалтанд иргэд, байгууллагаас 3201 санал, өргөдөл, гомдол ирүүлснийг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 103 нэгжээр буюу 3.3 хувиар өсчээ.

Нийт хүлээн авсан санал, өргөдөл, гомдлын 27 буюу 0.8 хувь нь санал, 3111 буюу 97.2 хувь нь өргөдөл, 63 буюу 2.0 хувь нь гомдол байна.

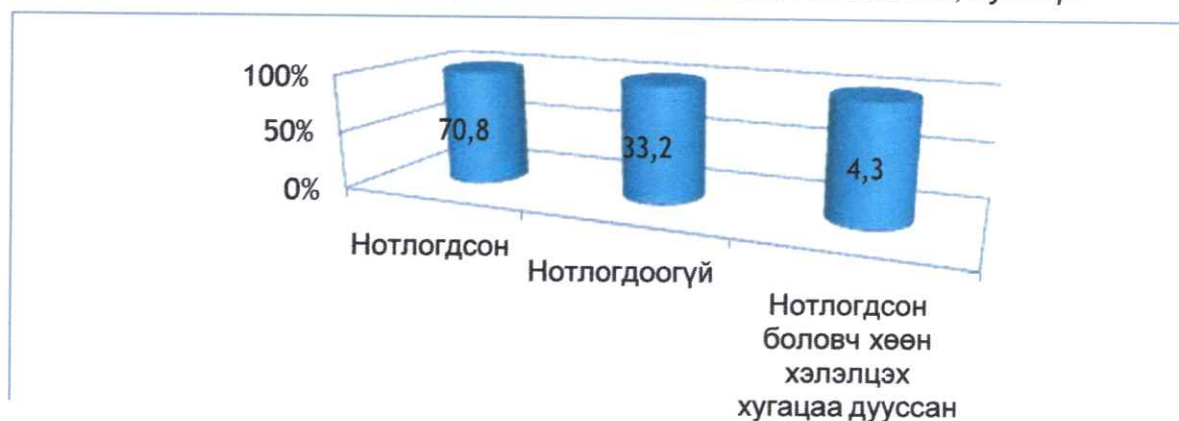
Санал, өргөдөл, гомдлыг үтгаар нь авч үзвэл: 51 буюу 1.6 хувь нь ажилд орох, суралцах, 360 буюу 11.2 хувь нь ажил өөрчлөх, шилжих, 876 буюу 27.4 хувь нь захиргааны чөлөө авах, 111 буюу 3.5 хувь нь тэтгэвэр, тэтгэмж тогтоолгох, орон сууцанд хамруулах, 1458 буюу 45.5 хувь нь бусад өргөдөл, гомдол байгаа ба нийт хүлээн авсан санал, өргөдөл, гомдлын 3141 буюу 98.1 хувийг шийдвэрлэж, 60 буюу 1.9 хувь нь ажиллагаанд байна.

Иргэдээс Засгийн газрын “Иргэд олон нийттэй харилцах төв”-д цагдаагийн байгууллага, алба хаагчийн үйл ажиллагаатай холбоотой 33 санал, хүсэлт, гомдол, талархал, шүүмжлэл, өргөдөл ирүүлсний 11 буюу 33.3 хувь нь санал хүсэлт, 15 буюу 45.5 хувь нь гомдол, 5 буюу 15.1 хувь нь талархал, 2 буюу 6.1 хувь нь шүүмжлэл байна.

Иргэдээс ирүүлсэн санал хүсэлт, гомдол, талархал, шүүмжлэл, өргөдлийн 22 буюу 66.7 хувийг 5 хоногт, 11 буюу 33.3 хувийг 5-аас дээш хоногт шийдвэрлэжээ.

Эдгээр гомдол, мэдээллийг шалгаж үзэхэд, цагдаагийн ажилтантай холбоотой ирүүлсэн 4 гомдол тутмын нэг нь л нотлогдохгүй, үлдэх 3 гомдол нь нотлогдож байна. Тэгэхээр иргэдийн гомдол, мэдээлэл ерөнхийдөө үнэн байдалд нийцдэг гэж дүгнэж болох юм.

График 2.6: Иргэдийг гомдол, мэдээллийн нотлогдсон байдал, хувиар.

Цагдаагийн байгууллагаас эдгээр хэргийн 86,3%-г шийдвэрлэж, нийт 672 алба хаагчдад сахилгын арга хэмжээ авчээ. Үүнээс 449 алба хаагчдын цалинг бууруулж, 84-т сануулж, 51 алба хаагчийг халсан байна. Харин 38 алба хаагчид эрүүгийн хэрэг үүсгэхээр шилжүүлсэн байна. Гэвч тухайн тоон мэдээнд яг ямар зөрчилд, ямар төрлийн хариуцлага тооцож буй нь харагдсангүй.

БҮЛЭГ 3. ГЭМТ ХЭРЭГТЭЙ ТЭМЦЭХ, НИЙТИЙН ХЭВ ЖУРМЫГ ХАМГААЛАХ, ОЛОН НИЙТИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ХУУЛИАР ТОГТООСОН ЧИГ ҮҮРГИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

3.1 Үйлчилгээний чанар, хүртээмжтэй байдал

Цагдаагийн байгууллагын үндсэн чиг үүрэг болох гэмт хэрэгтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх, мөрдөн шалгах зорилгоор хууль сахиулах, үүнтэй холбоотой эрх хэмжээгээ хэрэгжүүлэх, нийтийн хэв журам хамгаалах буюу хуулиар харьяалуулсан хууль тогтоомж, нийтээр дагаж мөрдөх дүрэм журмыг сахиулж, нийтийн хэв журмыг хамгаалах, зөрчлийг шалгах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах буюу энэ чиг үүргийн хүрээнд өөрийн эрх хэмжээг хэрэгжүүлж ажиллаж байна. Энэ бүлэгт тус байгууллагын үйлчилгээ явуулж буй орчин нөхцөл болоод чиг үүргийн хэрэгжилтийн хүртээмжтэй, түргэн шуурхай байдлыг тус тус танилцуулна.

3.1.1 Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээний орчин нөхцөл

Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээ үзүүлэх боломж, орчин нөхцлийг чанарын судалгааны үр дүнд суурилан шинжиллээ. Судалгааны явцад хэд хэдэн асуудлыг тодруулсны үндсэн дээр дараах дүгнэлтийг хийв.

Цагдаагийн алба хаагчдын ажлын техник хэрэгслийн хангамж муу байдаг талаар иргэд, хамтран ажиллагч байгууллагууд болон цагдаагийн алба хаагчид ярьж байв. Энэ нь ажлын үр дүнд сөргөөр нөлөөлөхөөс гадна алба хаагчдын эрүүл мэнд, аюулгүй байдал, сэтгэл зүйд хохирол учруулдаг байна. Үйлчилгээ авагч буюу иргэдийн хувьд ч мөн ялгаагүй энэ асуудлууд үүсдэг байна.

Мөн Цагдаагийн байгууллагад хийгдсэн шинэчлэлтэй холбоотой зарим өөрчлөлтүүдийн талаар алба хаагчид хэлж байв. Жишээлбэл, саатуулах байргүй болсон нь сэжигтнүүдийг түр саатуулах боломжийг хааж, ажлыг хүндрүүлж байгааг хэлж байлаа.

Техникийн шинэчлэл хийгдэхгүй байсны улмаас хоцрогдож хэргийн илрүүлэлт, үйл явцыг удаашруулж буйг ярилцлагын явцад нилээд хөндөж байв. Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээний чанарт нөлөөлж буй эдгээр асуудлуудыг дотор нь ажиллаж буй алба хаагчдаас гадна шүүгч, прокурорууд мөн хэлж байлаа. Тэдний зүгээс үйлчилгээний чанарыг сайжруулах арга хэмжээний хувьд эдгээр бэрхшээлүүдэд анхаарал хандуулж, шийдвэрлэх хэрэгтэй гэж үзэж байв.

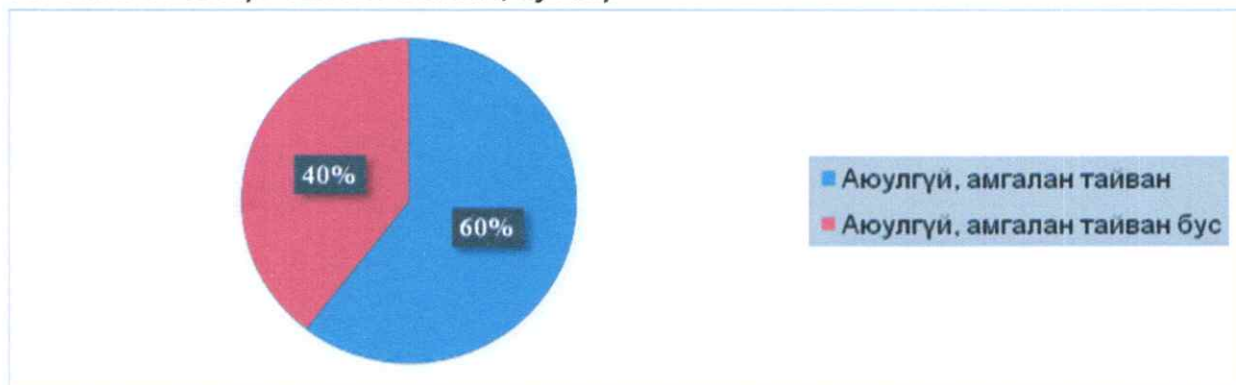
Алба хаагчдын зүгээс иргэдтэй харилцахад бэрхшээл үүсдэг гэж байлаа. Тухайлбал үл хүндэтгэх байдлаар харьцаж, тавьсан шаардлагыг биелүүлэхгүй байх, "цагдаа надад үйлчлэх ёстой, миний өгсөн татвараар цалинжиж байгаа, тиймээс би энэ цагдаатай яаж ч харьцсан болно" гэсэн байдлаар харьцдаг гэж байв.

3.1.2 Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээний хүртээмжтэй байдал

Үйлчилгээний хүртээмжтэй байдлыг иргэдийн үзэл бодол, хандлага, мэдлэгт тулгуурлан судлав. Үүний тулд иргэдээс оршин сууж буй газраа хэр аюулгүй, амгалан тайван гэж үзэж байгаа, цагдаагийн харьяалагдах хэлтэс нэгжээ мэддэг эсэх, цагдаагийн эргүүлийн хяналт тухайн нутаг дэвсгэрт тавигддаг эсэх, Цагдаагийн байгууллагад хандах сонирхол, итгэл үнэмшил байгаа эсэхийг тодруулах байдлаар судлав.

Иргэдийн 60% нь өөрийн амьдарч буй нутаг дэвсгэрээ аюулгүй амгалан тайван байдаг гэж нь үзсэн бол 40% нь үгүй гэж хариулсан байна.

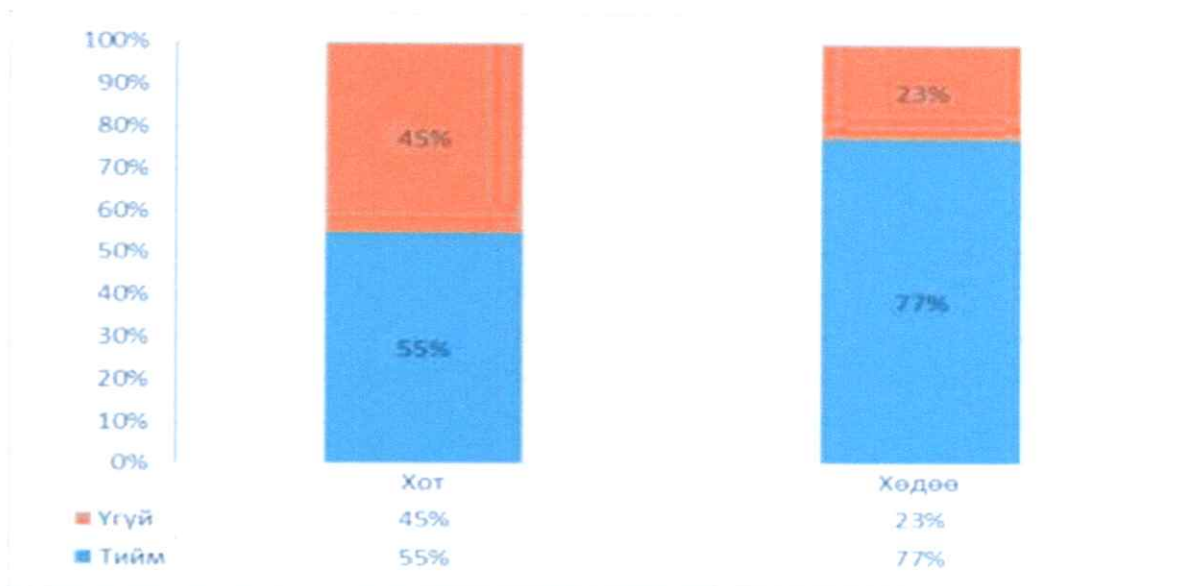
График 3.1. Иргэдийн хувьд аюулгүй, амгалан тайван амьдрах нөхцөл боломжоо тодорхойлсон байдал, хувиар

Энэ асуудлаар иргэдийг хот ба орон нутгийн гэж ангилбал, орон нутгийн иргэдийн 77% нь амьдарч буй орчноо "аюулгүй, амгалан тайван" гэж үзсэн бол хотын иргэдийн тал нь буюу 55% нь "аюулгүй, амгалан тайван" гэж хариулсан байна.

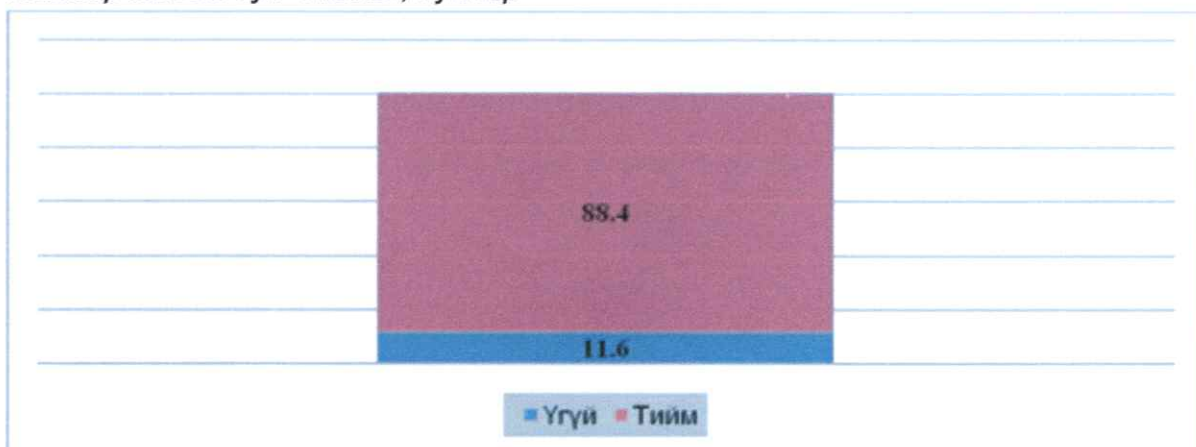
Асуулгад оролцсон иргэдийн таван хүн тутмын хоёр нь “аюулгүй, амгалан тайван бус” гэж үзсэн юм.

График 3.2. Иргэдийн хувьд аюулгүй, амгалан тайван амьдрах нөхцөл боломжоо тодорхойлсон байдал, хот ба хөдөөгөөр, хувиар

Судалгаанд хамрагдсан иргэдийн 88% нь өөрийн харьяа нутаг дэвсгэрийн ЦБ хаана байрладаг болохыг “мэддэг” гэж хариулсан бол 12% нь харьяалагдах цагдаагийн хэлтэс нэгжээ хаана байдгийг “мэдэхгүй” гэж хариулсан байна. Энэ нь иргэд өөрийн нутаг дэвсгэрийн цагдаагийн байгууллагын талаар тодорхой түвшний мэдлэгтэй бөгөөд харьцангуй аюулгүй гэж үздэг болохыг илэрхийлж байна.

График 3.3. Иргэдийн хувьд харьяалагдах цагдаагийн хэлтэс, нэгжийн байршлын талаар мэдэж буй байдал, хувиар

Судалгаанд оролцогчдын 45% нь 19-31 хүртэлх насны иргэд байсан бөгөөд тэдний 87,2% нь тийм гэж хариулсан бол, 19 хүртэлх насны иргэдийн 85% нь, 31-50 насны иргэдийн 91.3% нь, ялангуяа 31-35 насны иргэдийн 94% нь тийм гэж хариулжээ. Энэ нь иргэдийн Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааны талаар мэдвэл зохих хамгийн энгийн мэдээлэл болохын хувьд тус байгууллага өөрийн үйл

ажиллагааг сурагчид болон оюутнуудад хандан таниулах тал дээр анхаарах хэрэгтэй болох нь харагдаж байна.

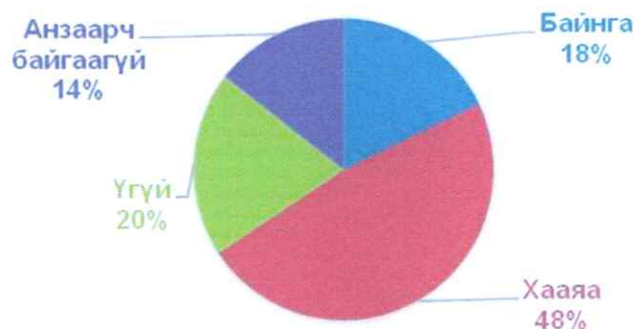
График 3.4. Иргэдийн хувьд харьяалагдах цагдаагийн хэлтэс, нэгжийн байршлын талаар мэдэж буй байдал, насны хувьд, тоогоор

Чанарын судалгааны үр дүнгээс харвал иргэд өөрсдийн амьдарч буй нутаг дэвсгэрийн байршил, онцлогоос амгалан тайван, аюулгүй эсэх нь хамаарна гэж хариулж байсан. Тухайлбал хүн ам ихээр төвлөрсөн газар буюу хот суурин газарт оюутнууд их цугладаг, баар цэнгээний газартай ойр амьдарч буй иргэдийн хувьд архидан согтуурахтай холбоотой асуудлууд чамгүй их гардаг гэж үзэж байв.

Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны нэг, бодитой ажил болох эргүүлийн цагдаагийн хяналтаар дамжуулан гэмт хэргээс сэргийлэх талаар хэр сайн ажиллаж байгааг үнэлэх зорилгоор эргүүлийн цагдаагийн хяналт хэр зэрэг тавигддаг болохыг асуухад иргэдийн 66% нь байнга буюу хааяа эргүүлийн цагдаа явж харагддаг, 14% нь эргүүлийн цагдаа явдаг эсэхийг анзаарч байгаагүй, 20% буюу 5 хүн тутмын нэг нь эргүүлийн цагдаа явдаггүй гэж хариулжээ. Эндээс харвал багхорооны нутаг дэвсгэрт гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, хяналт тавих үүрэгтэй эргүүлийн цагдаа чиг үүргийн хүрээний үйлчилгээгээ хангалттай сайн биелүүлэхгүй байгааг График 3.3-р харуулсан үр дүн илэрхийлж байна.

График 3.5. Эргүүлийн цагдаагийн үйл ажиллагаа буюу эргүүл хийгдэж буй давтамжийн үнэлгээ, хувиар

Эргүүлийн цагдаа бага явж байгаа талаарх цагдаагийн алба хаагчдын тайлбараас үзвэл бодит байдал дээр эргүүлийн цагдаагийн орон тоо болоод машин техникийн хүрэлцээ муу байгаатай холбоотой байдаг байна.

Иргэдээс Цагдаагийн байгууллагад хандах нэн тэргүүний арга болох тусгай дугаарын утасны талаар мэдээлэлтэй байдаг эсэхийг тодруулахад цагдаагийн шуурхай дуудлагын утасны дугааруудаас иргэдийн хамгийн сайн мэддэг дугаар 102 дугаар болж байгаа нь судалгаанд хамрагдсан иргэдийн 91% нь тус дугаарыг мэдэж байгаагаар тайлбарлагдана. Хэсгийн цагдаа (хорооны болон сумын цагдаа)-гийн утасны дугаарыг мэддэг гэж 7% нь хариулжээ. Харин аль ч дугаарыг мэдэхгүй гэж 6% нь хариулсан нь иргэд энэхүү байгууллагын талаар нэн түрүүнд мэдвэл зохих зүйлсээ сайн мэдэхгүй байгаа тохиолдол байгааг харуулж байна. Мөн иргэдийн мэдвэл зохих гэр бүлийн хүчирхийллийн талаар дуудлага өгөх утас, цагдаагийн болон замын цагдаагийн алба хаагчидтай холбоотой гомдол, мэдээлэл гаргах утсыг судалгаанд хамрагдсан нийт иргэдийн дөнгөж 4-6 орчим хувь нь л мэдэж байна. Эдгээр дугаарууд 2014 оноос эхлэн ашиглалтанд орсон нь иргэдийн дунд бүрэн гүйцэт тархаж, мэдээлэгдэж амжаагүйтэй холбоотой гэж үзэж байна. Иймд иргэдэд шинээр ашиглаж эхэлсэн тусгай дугааруудыг сурталчлах, ямар асуудлаар холбогдох боломжтойг таниулах шаардлагатай байна.

Цагдаагийн байгууллагад хандах шаардлага тулгарсан тохиолдолд иргэдийн 59% нь цагдаагийн дугаар руу залгана, 20% нь цагдаагийн өөрт хамгийн ойр хэсэгт биеэр очно гэсэн хариулт өгчээ. Иргэдийн зүгээс цагдаад итгэх итгэл, Цагдаагийн байгууллагаас тусламж хүсэх сонирхол өндөр байна.

Мөн 6% нь Цагдаагийн байгууллагын албан ёсны вэб хуудсанд нэвтэрнэ гэсэн бол 15 % нь ойр дотны хүмүүс болоод танил талаасаа тусламж хүснэ гэж хариулсан нь таван хүн тутмын нэг нь цагдаад хандах шаардлагагүй гэж үзэж байгааг харуулж байна.

Хөдөө орон нутгийн иргэдийн хувьд өөрийн орон нутгийн шуурхай дуудлагын утасны дугаараа мэдэхгүй байх хандлагатай байна. Орон нутгийн тусгай дугаар нь урдаа тухайн бүс нутгийн угтвар кодыг оруулж байж холбогддог болохыг мэдэхгүй иргэд цөөнгүй байна. Энэ нь цагдаад хандах арга замын талаарх мэдээллийг иргэдэд хүргэх шаардлагатай байгааг харуулж байна.

Цагдаагийн байгууллагад хандах эсэх нь тухайн үүссэн нөхцөл байдлаас ихээхэн хамааралтай гэдгийг иргэдтэй хийсэн ярилцлагын дүн тодорхой харуулсан. Үр нөлөө багатай, ноцтой биш гэж үзсэн хэргүүд болон сүрдүүлэг заналхийлэлд өртсөн тохиолдолд ЦБ-д хандахгүй байх хандлагатай байдаг байна. Энэ нь иргэдийн цагдаатай холбогдсоноор төвөг чирэгдэл ихтэй байдаг, хэрэгтэнтэй харьцаж байгаа мэт харьцаж, хүнд суртал үзүүлдэг, цагдаа хэргийг нь шийдвэрлэж өгч чадахгүй гэж боддог болоод тухайн хохирогч эсвэл гэрч болсон иргэний аюулгүй байдлыг Цагдаагийн байгууллага хангаж чадахгүй гэх зэргээр хандаж байгаатай нь холбоотой байна.

Мөн Цагдаагийн байгууллагад хандвал зохих хэрэг мөн эсэхийг мэддэггүй учраас цагдаад ханддаггүй тохиолдлууд гардаг байна. Өөрөөр хэлбэл иргэдийн цагдаагийн байгууллагын чиг үүргийн талаар мэдлэг, мэдээлэл байдаггүй учраас үүссэн нөхцөл байдлаа цагдаад мэдэгдэхүйц асуудал мөн эсэхийг мэддэггүй гэжээ.

Үүнээс гадна цагдаагийн алба хаагчдын зүгээс тухайн хэргийг нь чухалчилж үзэхгүй, тоомжиргүй байдал гаргаж байгаа нь иргэдэд цагдаад хандаад нэмэргүй, асуудлаа шийдвэрлүүлж чадахгүй гэсэн бодлыг төрүүлдэг байна.

Эдгээрийг нэгтгэн дүгнэвэл дараах дүгнэлтийг хийж болохоор байна. Судалгаанд хот ба хөдөөгийн иргэдийг хамруулан судалсан ба хотын иргэдтэй харьцуулахад хөдөөгийн иргэд харьцангуй тайван амгалан нөхцөлд амьдарч байна гэж үзэж байв. Мөн иргэдийн дийлэнх нь цагдаад хандах хэрэгцээ тулгарсан үед нэн түрүүнд Цагдаагийн байгууллагад хандана гэж хариулсан ба шуурхай утасны дугаар болон биечлэн хандана гэжээ. Энэ нь нэг талаар иргэдийн Цагдаагийн байгууллагад итгэх итгэлийг илэрхийлж байгаа юм. Тус байгууллагын талаар 18 ба түүнээс доош насны иргэд харьцангуй бага мэдээлэлтэй байдаг болох нь харагдсан. Энэ бүлгийн иргэдэд мэдээлэх, сурталчлах үйл ажиллагааг илүү түлхүү явуулбал үр дүнтэй юм.

3.1.3 Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээний түргэн, шуурхай байдал

Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээний чанарыг үнэлэх зорилгоор үйлчилгээ авсан иргэдээс үйлчилгээний түргэн шуурхай байдал болоод хэрэг шийдвэрлэлтийн байдалд дүн шинжилгээ хийлээ.

Асуулга судалгаанд хамрагдсан нийслэлийн ба орон нутгийн иргэдээс Цагдаагийн байгууллагатай холбогдож байсан эсэхийг тодруулахад 50,2% нь үйлчлүүлж байгаагүй бол үлдсэн 49,8% нь үйлчлүүлж байжээ. Эдгээр үйлчлүүлж байсан оролцогчдын хувьд 24% орчим нь буюу 4 хүн тутмын нэг нь хоёр ба түүнээс дээш удаа Цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлсэн байлаа.

Хүснэгт 3.1. Цагдаагийн байгууллагатай холбогдох болсон шалтгаан, хувиар

№	Шалтгаан	Хувь
1	Хүнд, онц хүнд гэмт хэрэг	3.1%
2	Хулгайлах гэмт хэрэг	12.1%
3	Дээрэмдэх, булаах гэмт хэрэг	7.4%
4	Бусдын бие махбодид хөнгөн, хүндэвтэр, хүнд гэмтэл учруулах	9.4%
5	Танхайрах	6.2%
6	Залилан мэхлэх	5.1%
7	Байгаль хамгаалах журмын эсрэг гэмт хэрэг	1.2%
8	Захиргааны зөрчил	6.6%
9	Албадан эрүүлжүүлэх	8.2%
10	Албадан саатуулах, баривчлах	.8%
11	Зам тээврийн осол	10.2%
12	Замын хөдөлгөөний дүрэм зөрчих	14.1%
13	Дугаарын хязгаарлалт зөрчих	3.1%
14	Жолооны үнэмлэх шинээр болон дахин авах	6.6%
15	Лавлагаа авах	2.7%

Хүснэгт 3.2. Судалгаанд хамрагдсан иргэдийн цагдаагийн байгууллагатай холбогдсон байр суурь, хувиар

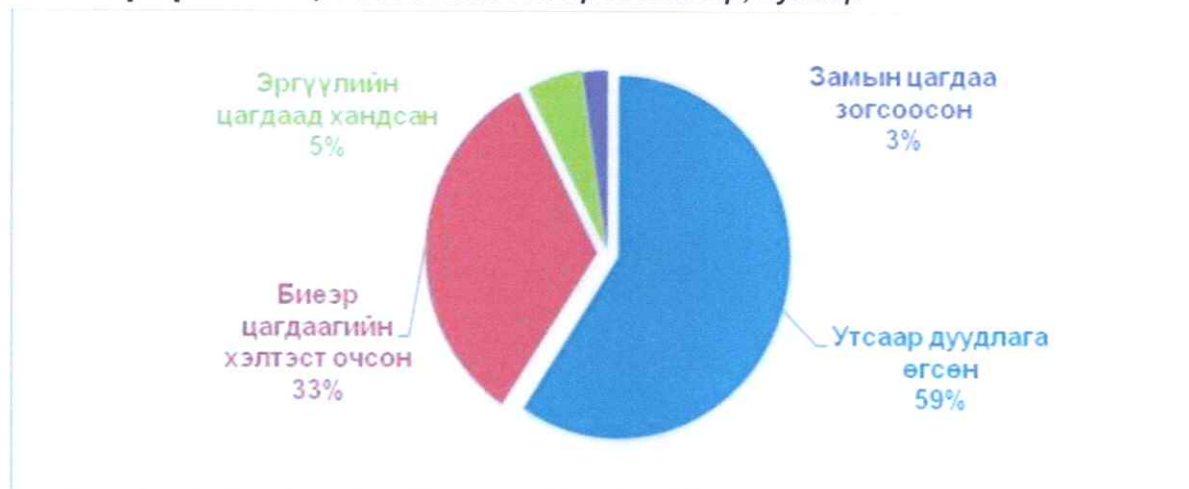
№	Байр суурь	Сонголтын хувь
1	Хохирогч	44.3%
2	Гэрч	13.2%
3	Сэжигтэн	10.8%
4	Яллагдагч	0.9%
5	Батлан даагч	4.2%
6	Итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч	2.4%
7	Албадан эрүүлжүүлэгдэгч	5.7%
8	Захиргааны зөрчил гаргагч	15.6%
9	Орчуулагч	2.4%
10	Албан ажлаар	0.5%

Судалгаанд хамрагдсан Цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлсэн иргэдийн 44.3% нь хохирогчийн байр сууринаас холбогдсон нь хамгийн өндөр хувийг эзэлж байна.

Иргэдээс Цагдаагийн байгууллагатай хэрхэн холбоо барьсан талаар тодруулбал 88.7% нь өөрөө цагдаад хандсан, 11.3% нь Цагдаагийн байгууллагаас өөртэй нь холбогдсон байна. Цагдаад өөрөө эхэлж хандсан иргэдийг цагдаатай холбогдсон арга хэлбэрээр нь харуулахад 59% нь цагдаад утсаар дуудлага өгсөн, 33% нь биечлэн Цагдаагийн байгууллагад очиж мэдэгдсэн гэж хариулсан нь хамгийн өндөр давтамжтай илэрчээ. Мөн цагдаад өөрөө хандсан иргэдийн ердөө 5% нь эргүүлийн цагдаад хандсан байгаа нь хэрэгцээтэй үед эргүүлийн цагдаа таарах магадлал бага, ялангуяа хүн амын нягтаршил ихтэй хороодын хувьд эргүүлийн

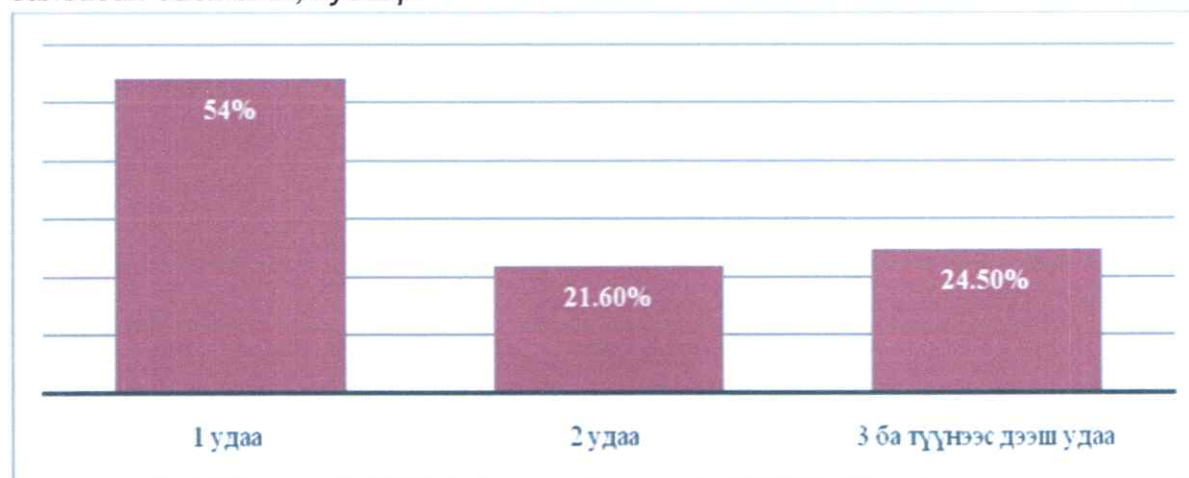
цагдаа хүрэлцээгүй байгаа явдал нь иргэд анхан шатны нэгжид үйлчилгээ авах боломжийг багасгаж байгааг харуулж байна.

График 3.6. Цагдаад хандсан арга хэлбэр, хувиар

Утсаар дуудлага өгсөн иргэдийн хувьд цагдаагийн шуурхай утасны дугаар руу 54 % нь нэг удаа , 21.6% нь хоёр удаа, 24.4 % гурав ба түүнээс олон удаа залгаж байж дуудлага өгсөн байна. Өөрөөр хэлбэл шуурхай утас руу залгасан иргэдийн талаас илүү хувь нь нэг удаа залгаад дуудлага өгч байсан бол 46% нь хоёр ба түүнээс олон удаа залгах шаардлага гарчээ. Эндээс харвал тусгай утас, операторын тоогоо нэмэгдүүлж иргэдийн мэдээллийн мөрөөр шуурхай ажиллах хэрэгцээ байсаар байгааг харуулж байна.

График 3.7. Шуурхай утсанд холбогдож дуудлага өгөхийн тулд тус дугаар руу залгасан давтамж, хувиар.

Хоёр ба түүнээс дээш удаа залгах болсон гол шалтгааныг тухайн үед шугам чөлөөгүй байсан, шугам чөлөөтэй хэдий ч дуудлаганд хариулахгүй байсан гэж 68% нь хариулсан байна. Энэ нь нэг талаараа шуурхай дуудлагын

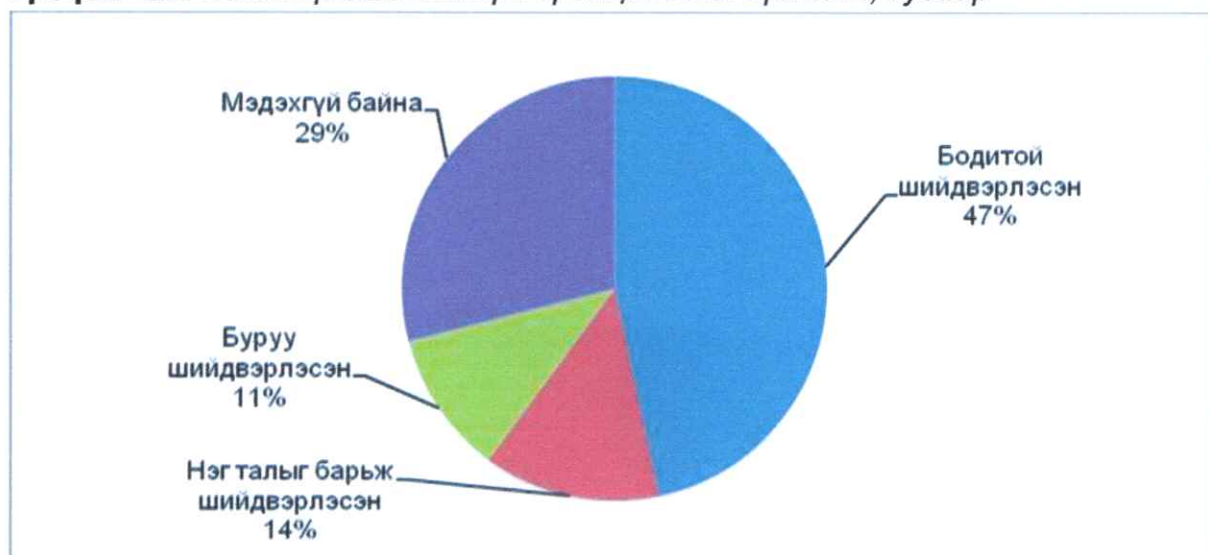
утасны хүчин чадлыг сайжруулж, операторуудын тоог нэмэх хэрэгтэй болохыг харуулж байна.

Харин загнасан эсвэл тодорхой хариулт өгөөгүйгээс хангалттай хариултаа авч чадаагүйн улмаас олон дахин залгасан гэж 23% нь үзсэн нь бага хувь биш бөгөөд оператор болон иргэн хоорондын харилцаанд тулгарч буй нэлээд шүүмжлэл дагуулсан асуудал хэвээр байгааг харуулсаар байна. Энэ асуудлыг иргэдийн зүгээс нилээд их шүүмжилж байгаа ба цагдаагийн алба хаагчдын ёс зүй, харилцааны чадварыг сайжруулах зайлшгүй шаардлагатай байгааг анхааруулж байсан.

Тулгарсан асуудлаа шийдвэрлүүлсэн иргэдийн шийдвэрийн талаарх бодлыг нэгтгэн дүгнэвэл асуудлыг нь шийдвэрлэж өгсөн гэж 71% нь үзэж байгаа бол мэдэхгүй байгаа 29% байна. Энэ нь мөн л үйлчлүүлэгчтэйгээ эргэх холбоо муутай байдагтай холбоотой юм. Шийдвэрлэгдсэн гэж үзсэн оролцогчдын дүгнэлтийг дэлгэрүүлэн харвал, бодитой шийдвэрлэсэн гэж 47% нь үзсэн бол буруу буюу нэг талыг барьж шийдвэрлэсэн гэж 24% нь үзжээ.

Шийдвэрлэгдээгүй болон шийдвэрт сэтгэл дундуур байдаг иргэдийн хувьд нийтлэг тохиолддог шалтгаан нь тухайн иргэн хэрэгт аль байр сууринаас холбогдсон бэ гэдгээс шалтгаалдаг, мөн цагдаагийн байгууллагын хариуцах үүрэгт нь хамааралгүй асуудал байсны улмаас тухайн хэрэг нь хаагддаг, хуулийн хугацаанаас хамааран удаж байгааг ойлгохгүй байдаг зэрэг асуудлууд байна. Энэ нь иргэдийн хууль, эрх зүйн мэдлэг дутмаг байдагтай холбоотойн зэрэгцээ цагдаагийн байгууллагын зүгээс тайлбарлаж өгөх, эргэж мэдэгдэх ажлууд хангалтгүй хийгдэж байгаа нь иргэдийн дунд хэрэг шийдвэрлэлт тодорхойгүй гэж үзэхэд хүргэсэн төөрөгдсөн ойлголтуудыг бий болгодог байна.

График 3.8. Шийдвэрийн талаарх оролцогчдын дүгнэлт, хувиар

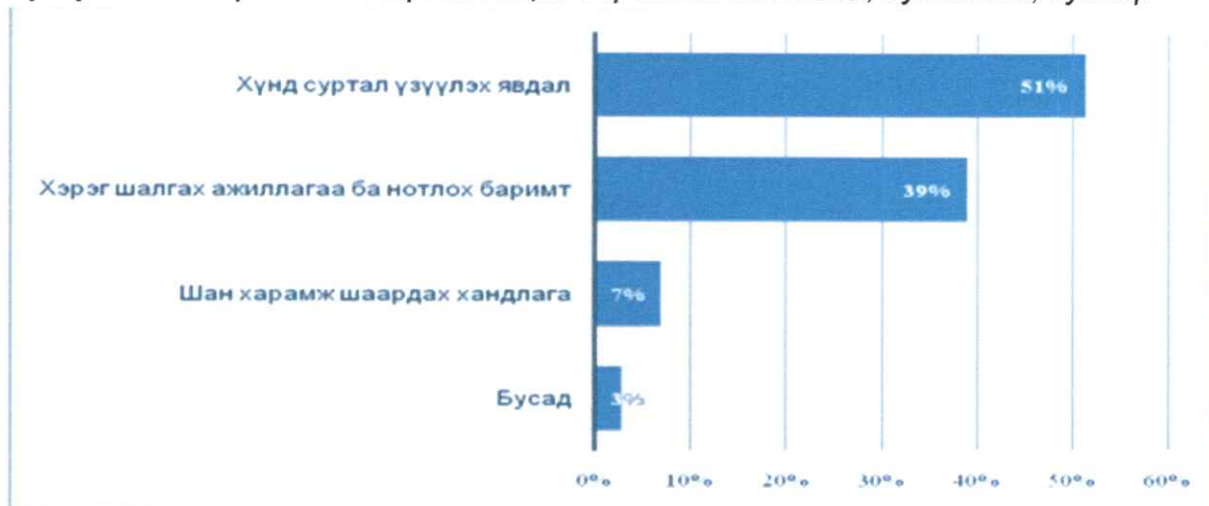

Үнэлгээнд хамрагдсан цагдаагийн ажилтнууд иргэдийн хандсан асуудлаар иргэдэд хариу мэдэгддэг, иргэдийн гомдлоор хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт явуулж асуудлыг аль болохоор шийдвэрлэдэг гэж үзэх хандлагатай байхад

судалгаанд хамрагдсан иргэд эсрэгээр ЦБ асуудлыг түргэн шуурхай шийдвэрлэдэггүй, хүнд суртал гаргаж чирэгдүүлж залхаадаг хэмээн үзэж байгааг чанарын судалгааны дүн харуулж байгаа юм.

Хэрэг шийдвэрлэсэн байдлын талаар иргэдэд төрсөн сэтгэгдлийг тандахад тус байгууллагатай харилцаж байсан иргэдийн талаас илүү хувь нь хүнд суртал үзүүлсэн гэж үзжээ. Мөн 39% нь хэрэг бүртгэл, мөрдөн байцаах ажиллагаанд сэтгэл дундуур байгаагаа илэрхийлсэн. Цагдаагийн алба хаагчдын талаарх иргэдийн дунд байдаг таагүй ойлголт болох шан харамж харах хандлагатай байсан гэж 7% нь үзжээ.

График 3.9. Хэрэг шийдвэрлэх явцад гаргасан доголдол, дутагдал, хувиар

Үндсэндээ тус байгууллагаар үйлчлүүлэхэд тохиолдсон дээрх гурван гол асуудлын хамгийн их байр суурь эзэлж байгаа асуудал бол хүнд суртал юм. Хэргийг шийдвэрлэхдээ хүнд суртал гаргасан гэж үзсэн иргэдийн тал нь буюу дутагдал гаргасан гэж үзсэн нийт оролцогчдын 25,8 % нь дахин дахин явуулж, төвөг чирэгдэл учруулсан, 9,5 % нь сэтгэл зүйн дарамтад оруулсан, 15,7 % нь хөрөнгө мөнгөөр хохироож, нэр хүндэд сөргөөр нөлөөлсөн гэж үзжээ. ЦБ иргэдэд үйлчилгээ үзүүлэхдээ сэтгэл зүйн дарамтад оруулах, хүнд суртал гаргадаг ажлын байрны онцлогтой мэт харагдаж байна, мөн доорх жишээнд сэжигтэн, яллагчийг дунджаар 6-24 сараар хэрэг шийдэгдтэл явуулдаг тухай кейс байна.

Холбогдох хууль тогтоомжид иргэн, эрүүл гэмт хэрэгт холбогдсон хүмүүсийг хуулийн хугацаанд хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаах, хэргийн явцад хяналт тавих, шүүхээр шийдвэрлэх явцад Үндсэн хуулиар олгогдсон хүний эрх зөрчигдөх хандлага ажиглагдаж байгааг өмгөөлөгчтэй хийсэн ярилцлагын дүн харуулж байна. Манай хууль сахиулах байгууллага тэдгээрийн ажилтнууд хүний эрхэд суурилсан хандлагаар тодруулбал гэм буруутай нь хууль шүүхээр нотлогдох хүртэл сэжигтэн яллагдагчтай гэмт хэрэгтэн мэт харьцах, хүний бусад суурь эрхүүдийг амьжиргааны хүрэлцээтэй түвшинд амьдрах эрх, ажил хөдөлмөр эрхлэх эрх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, өөрийгөө хамгаалах г.м зөрчихгүй байх, ажил амьдралыг нь алдагдуулж чирэгдэл үүсгэхгүй байх, залхаах зэргээр хүнд суртал гаргахгүй байхад анхаарах нь зүйтэй байна.

"...Иргэд бид цагдаагийн доод шатны алба хаагч нартай уулзаад л буцдаг. Тэдний гомдлыг шийдвэрлэсэн байдал хангалттай санагддаггүй. Би өөрөө хохирогч байтал намайг гэмт хэрэгтэн адил үзэж, олон дахин явуулж чирээгдэл учруулж байсан. Ингэж олон дахин явахаар миний нэр хүнд болон ажил, амьдралд маань үнэндээ хүндрэлтэй байдаг..."

Булган аймаг, үйлчилгээ авсан иргэн

"...Нэг хүн байцаах боллоо. Маргааш нь ч гэсэн байж бай гээд л байлгана. Явчихвал дуудаад л яг байцаах гэж байхад яваад өгчихлөө гээд л уурлана. Би ажлаа хийж байна. Чи надад миний ажлыг заах гээд байгаа юм уу гээд л уурлана. Гэрчийг бол буруутгачихна шүү гээд л хүлээлгээд байдаг юм билээ. Ямар ч хохирол гомдолгүй болгочихсон хэргийн сэжигтнийг хүртэл тэгээд суулгаад л байдаг юм байна билээ. Сэжигтэнтэй муухай харьцана ав. Хохирогч нартай бол гайгүй хандана..."

Дундговь аймаг, үйлчилгээ авсан иргэн

Хууль хяналтын байгууллагын ажилтнууд холбогдох хууль тогтоомжоор баталгаажсанаар гэм буруутай нь хуулийн байгууллагаар тогтоогдоогүй байхад хохирогч, сэжигтэн яллагдагч аль алинтай нь ялгаварлалгүйгээр харьцах үүрэгтэй тул хууль журмаа мөрдөж ажиллах шаардлагатай байгааг ганцаарчилсан ярилцлагад оролцогчдын өгсөн мэдээлэл давхар баталгаажуулж байна.

"...Зарим нэг асуудал дээр хүнд суртал ажиглагддаг. Монголчууд их тэвчээр муутай. Нэг цагдаа олон хүнтэй уулзаад эхний хүнтэй нь уулзаж байхад дараагийн хүн нь хүлээх хэрэгтэй болно. Нэгт энэ хоёрт монгол хүнтэй зүгээр инээгээд ярихаар ярьж болдоггүй, зөрчих гээд байдаг, та тэгээд байна гээд ярих гэхээр загначих гээд байдаг. Тэр болгон дээр хүнд суртал гэсэн ойлголт гаргаж ирж байгаа юм."

Баянзүрх дүүрэг, Хэв журмын цагдаа

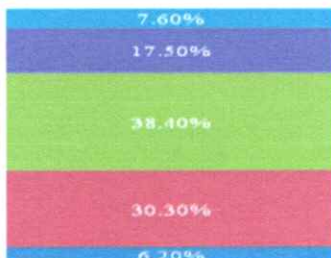
Хэрэг шалгах ажиллагааг хуулийн дагуу явуулаагүй, хангалтгүй ажилласан гэж үзсэн оролцогчдын 43% буюу энэ асуудлаар хариулсан нийт оролцогчдын 16.7% нь хэргийг дутуу шалгасан гэж үзсэн бол нийт оролцогчдын 8.8% нь хэргийг шалгахгүй дарагдуулсан гэж үзсэн байна. Мөн хуулийн хугацаа хэтрүүлж, удаашруулсан гэж 11%, нотлох баримтыг хуурамчаар үйлдсэн гэж 2,5% нь тус тус үзжээ. Энэ нь нэг талаараа ажлын хариуцлага болон алба хаагчдын ёс зүйтэй холбоотой бөгөөд цагдаагийн алба хаагчдын ярьснаас дүгнэлт хийвэл шалгах ажиллагааг удаашруулах, дутуу шалгах асуудлууд нь алба хаагчдын ажлын ачаалал их байгаатай холбоотой байна. Өөрөөр хэлбэл үнэлгээнд хамрагдсан иргэд, үнэлгээнд хамрагдсан цагдаагийн алба хаагч нарын аль аль нь хэрэг шалгах, мөрдөх байцаах ажиллагааны явцад хэргийг дутуу шалгах, хэргийг шалгахгүй дарагдуулах зэрэг ноцтой зөрчлүүд ЦБ-д байсаар байгааг хүлээн зөвшөөрсөн хариулт өгчээ.

ЦБ-д авлигын эсрэг хууль тогтоомжийг зөрчсөн авлигын шинжтэй асуудал байгааг судалгаанд хамрагдсан иргэдийн 53% нь шан харамж, бэлэг сэлт, бусад санхүүгийн туслалцаа шаардсан гэж хариулснаас үзэж болох юм. Харин оролцогчдын 47% нь шаардаагүй боловч өгсөн бол хэрэг шийдвэрлэлтэд давуу тал болох нь ажиглагдсан гэж хариулжээ. Эндээс ажиглахад цагдаагийн алба хаагчид авлигад өртөх эрсдэл бүхий мөн алба хаагчдын дунд авлигын шинжтэй үйлдлүүд гарч болзошгүйг харуулж байна.

ЦБ-аар үйлчлүүлсний дараа ЦБ-ын талаарх үзэл бодол өөрчлөгдсөн эсэхийг судлахад 53% нь өөрчлөгдсөн гэж хариулсан ба 47% нь үзэл бодол нь ямар нэг хэмжээгээр өөрчлөгдөөгүй гэж хариулжээ. Үзэл бодол нь өөрчлөгдсөн оролцогчдын 51% нь ЦБ болон алба хаагчдын талаар сөрөг үзэл бодолтой байгаад эерэг болж өөрчлөгдсөн бол 49% нь эсрэгээрээ эергээр боддог байснаа сөрөг бодолтой болсон гэж хариулжээ.

График 3.10. Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээний чанар, түргэн шуурхай байдлын үнэлгээ, хувиар.

■ Хангалттай сайн ■ Сайн ■ Дунд ■ Хангалтгүй ■ Маш хангалтгүй

Тус байгууллагаар үйлчлүүлсэн судалгаанд оролцогчдын 25% нь үйлчилгээг сайн гэж дүгнэсэн бол 38% нь дунд, 37% нь хангалтгүй буюу муу гэж үнэлжээ. Өөрөөр хэлбэл оролцогчдын 63 % нь дунд ба түүнээс дээш үнэлгээ өгсөн нь ЦБ-тай харилцсан 3 хүн тутмын 2 нь тус байгууллагын үйл ажиллагаанд дунд ба дундаас дээгүүр үнэлгээ өгч байна.

3.2 Фокус бүлгийн ярилцлагын мэдээлэл

Фокус бүлгийн ярилцлагыг ЦБ-аар үйлчлүүлсэн иргэдийн дунд сэжигтэн, хохирогч гэсэн оролцогчдын бүрэлдэхүүнтэй, 2 үндсэн фокус бүлэг ярилцлага зохион байгууллаа. Энэхүү ярилцлагын зорилго нь ЦБ-ын үйл ажиллагааг үйлчлүүлж байсан иргэд хэрхэн үнэлж дүгнэж байгааг тандах болоод тэдний санал бодлыг судлах, үйлчилгээнд гарч буй доголдлыг илрүүлэх, үнэлгээ өгөх явдал юм. Мөн ЦБ-ын үйл ажиллагааг цаашид сайжруулах, чанаржуулах боломжийг эрэлхийлэх, тулгарч буй бэрхшээлээс гарах арга замыг тодорхойлоход оршино. Энэхүү зорилгод нийцүүлэн дараах бүлэг асуудлуудаар мэдээлэл олж авах зорилт тавив.

1. ЦБ-ын үндсэн чиг үүргийг мэдэж буй байдал, үйл ажиллагааны талаар мэдээлэл хэрхэн авдаг тухай: Иргэд ЦБ-ын чиг үүргийн талаар ямар ойлголттой байдаг, хэрхэн тодорхойлж буйг тогтоох, энэ асуудлын хүрээнд мэдээлэл авч чадаж буй эсэхийг үнэлнэ. Мөн тус байгууллагын чиг үүргээ хэрэгжүүлж буй байдлыг үнэлнэ.
2. ЦБ-ын бүтэц, уялдаа холбоо болоод удирдлагын томилгоо үйлчилгээний чанарт нөлөөлж буй байдал: Энэ хэсэгт ЦБ-ын үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэгч газрууд үйл ажиллагаагаа хэрхэн уялдуулдаг болон дүүргийн хэлтсүүд хоорондоо болоод бусад дүүрэгтэй хэрхэн харилцаж хамтран ажилладаг болох, тус байгууллагын шинээр томилогдож буй удирдах албан тушаалтнуудын ур чадварыг үнэлнэ.
3. ЦБ-ын үйл ажиллагааны нээлттэй ил тод байдал, гомдол гаргах боломж: Нээлттэй ил тод байдлыг хэмжихдээ гомдол гаргах боломжоор хангасан байдал, түүнийг шийдвэрлэсэн эсэх, гомдол барагдуулахад баримталж байсан шалгуур зэргийг тодорхойлон улмаар ЦБ нээлттэй ил тод байсан эсэхийг үнэлнэ.
4. Алба хаагчдын ур чадвар, харилцааны талаарх санал бодол: Энэ хүрээнд ЦБ-аар үйлчлүүлэхэд явцад тохиолдох шат дамжлага, процесс, хэрэг бүртгэх, мөрдөх, илрүүлэх үйл явц, хэрэг маргаан шийдвэрлэж байгаа байдал, алба хаагчийн харилцаа, ёс зүйн хувьд сэтгэл хангалуун байгаа эсэхийг тодорхойлно.

Бүлгийн ярилцлагыг чиглүүлэх асуултын дагуу зохион байгуулсан. Ярилцлага бүр оролцогчдыг хооронд нь танилцуулах, нүүр хагарах хэд хэдэн асуултуудаар эхэлж, дунджаар 90 минут үргэлжилсэн. Фокус группийн ярилцлагад оролцогчид олон сонирхолтой саналуудыг гаргаж ирсэн юм.

Фокус бүлгийн ярилцлагын дүгнэлт

Фокус бүлгийн ярилцлагад оролцсон бүлэг тус бүрийн ярилцлагын дүгнэлтийг оруулав.

ЦБ-аар үйлчлүүлэхдээ хохирогчийн байр сууринаас оролцогчдын фокус

ЦБ-аар үйлчлүүлэхдээ хохирогчийн байр сууринаас оролцогчдын фокус бүлгийн ярилцлагад 3 эрэгтэй, 2 эмэгтэй оролцсон. Тэдний хоёр нь хулгайн хэргийн хохирогч болсон бол хоёр нь хүнд зодуулсан, үлдэх нэг нь эрүүлжүүлэх байраар үйлчлүүлсэн оролцогчид байлаа. Ярилцлага 1 цаг 21 минут үргэлжилсэн.

ЦБ-аар үйлчлүүлэхдээ хохирогчийн байр сууринаас оролцогчдын бүлэг нь ЦБ-ын үйлчилгээнд сэжигтнээр татагдсан бүлгээс илүү сэтгэл ханамжтай байгаа нь ажиглагдсан юм.

Хохирогчдын бүлэг ЦБ-ын чиг үүргийг иргэдийг хамгаалах, хууль сахиулах, гэмт хэргийг илрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх гэж үзээд чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ хүмүүнлэг, хувь хүнийг хүндэлж дээдэлсэн, мэдээллийн нууц байдал, хувийн нэр төрийг хамгаалах ёстой гэж ойлгодог байв. Мөн ЦБ иргэдэд үйлчлэх үүрэгтэй гэж үзэж байсан бөгөөд энэ нь Цагдаагийн албаны эрх зүйн байдлын тухай хуультай холбоотойгоор гарсан санаа байв. Хэдийгээр ЦБ төрийн тусгай байгууллага хэдий ч иргэдэд үйлчилгээ үзүүлдэг учир үйлчилгээний байгууллага байх нь зохимжтой гэж үзэв.

ЦБ-ын талаар мэдээлэл авдаг байдал, мэдээлэл авдаг эх сурвалж, авч буй мэдээллийн төрлийн талаар тандахад оролцогчид ЦБ-ын үйл ажиллагааны талаар мэдээлэл "байхгүй" болон "дутмаг" байсан бөгөөд мэдээллийг ТВ, ФМ радио, цахим байдлаар хүлээн авч байна. ФМ радиогоор замын түгжрэлийн талаар урьдчилан мэдэж авч байх бөгөөд үүндээ сэтгэл хангалуун байдалтай байв. Харин ТВ-ээс хэвлэлийн бага хурлаар гэмт хэргийн гаралт, тоон мэдээ тайлагнаж буй талаар мэдээллийг авдаг бол цахимаар ЦБ-д холбогдох дуулиан шуугиантай, онц ноцтой гэмт хэрэг, удирдах албан тушаалтны өөрчлөлт зэрэг мэдээллийг авдаг байна. Дээрх авч буй мэдээлэл нь "дэлгэрэнгүй бус, ойлгомжтой бус" байдаг талаар оролцогчид ярьж байлаа.

Орон нутгийн оролцогчийн зүгээс орон нутгийн Цагдаагийн газарт мэдээлэл, сурталчилгаанд төсөвлөсөн хөрөнгө байхгүйгээс шалтгаалж иргэдэд мэдээлэл түгээх ажил явагддаггүй. Харин Нээлттэй хаалганы өдөр, ЦЕГ-аас явуулж буй аян эсвэл ХЗДХЯ-аас очсон удирдамжийн дагуух арга хэмжээг зохион явуулах тохиолдолд л мэдээлэл олж авах боломжтой гэж хариулжээ.

Мөн ЦБ-ын дотоод уялдаа холбооны талаар асуухад дүүргүүдийн цагдаагийн хэлтсүүд хоорондын ажлын уялдааг сайжруулах хүсэлтэй байв.

Цагдаагийн байгууллагын нээлттэй ил тод байдлын нэг чухал үзүүлэлтийг үйл ажиллагааны талаар иргэдийн зүгээс санал өгөх, гомдол гаргах боломжийг хангасан явдал гэж үзэж байв. Оролцогчид ЦБ-ын үйл ажиллагааны талаар санал гомдол гаргах боломж байдаг талаар "мэддэггүй, санал гомдол гаргаж үзээгүй" байгаа нь иргэд өөрсдөө нийгмийн идэвх санаачилга муутайг

илэрхийлэхийн хамт, ЦБ-аас иргэд, олон нийтэд олгогдсон боломжийн талаар ил тод, нээлттэй сурталчлах, мэдээлэх байдал хангалтгүй байгааг харуулж буй хэрэг юм.

Цагдаагийн алба хаагчийн ажлын ачааллыг их мөртлөө техник хангамж, цалин хөлс бага гэж оролцогчид үзлээ. Ажлын ачаалал их нь хэргийн чанарт нөлөөлдөг гэлээ. Тухайлбал, хүйтний улиралд шатахууныг нэмж олгох хэрэгтэй гэж үзэж байв.

Саатуулах (эрүүлжүүлэх) байрыг цагдаагийн алба хаагчид өөрсдийн таалагдаагүй хүмүүсээ аваачиж хорьдог газар, эрүүлжүүлэх байр нь тухайн согтууруулах ундаа хэтрүүлсэн хэрэглэсэн хүнийг хамгаалах, аюулгүй байлгах зорилготой газар байтал залхаан цээрлүүлэх газар болчихсон гэж оролцогчид үзэж байна.

Алба хаагчдын үйлчилгээний стандарт баримтлах, харилцааны соёлыг хийдэг ажлаас нь хамаарна, тухайлбал байнгын дуудлаганд явдаг эргүүлийн цагдаа, хэсгийн байцаагч нар муухай зан ааштай, дээрэнгүй байдаг бол цагдаагийн хэлтсүүдэд байдаг жижүүр эелдэг, боловсон болсон гэж байв.

Мөн оролцогчдын дунд цагдаагийн алба хаагчтай танилын шугамаар холбогдож, хэргээ түргэн, шуурхай шийдүүлсэн тохиолдол гарав. Оролцогчид ЦБ-д авлига байдагтай санал нийлж байсан бөгөөд цагдаагийн алба хаагчид авлига өгч байсан удаа бий гэдгээ хүлээн зөвшөөрсөн 2 тохиолдол гарлаа.

ЦБ-д хийгдсэн шинэчлэлийг дүгнэхдээ цагдаагийн зарим алба хаагч тухайлбал, мөрдөн байцаагч уян хатан, хурдтай үйлчилдэг болсон, сайнаар өөрчлөлт гарч эхэлсэн гэж үзсэн.

Оролцогчдын зүгээс Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааг сайжруулах чиглэлд дараах санал өглөө. Үүнд:

- Цагдаагийн байгууллагын гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх хүрээнд хийгддэг ажлуудыг өөрчлөх шаардлагатай. Баярын үеэр орцонд “сонор сэрэмжтэй байна уу” гэж үр дүнгүйгээр наах, онц ноцтой хэргийн талаар хэвлэлийн бага хурал хийж дуулиан дэгдээх зэргээс өөрөөр яг иргэдэд хэрэгтэй мэдээлэл цацах хэрэгтэй. Тухайлбал, 102 луу залгахад урд нь код хийх юм уу, бүх тусгай дугаарын өмнө нэмэгдсэн 1900 гээд тоо чинь 102-ын өмнө орох юм уу, орон нутгуудад ямар код хийж залгах зэрэг мэдээллийг тараах.
- Улаан дэнлүүний гудамж болох Саппора, Бөхийн өргөө гэх мэт газруудаар цагдаа нар очихдоо биеэ үнэлэгчдийн биеийн байцаалтаас насыг нь шалгадаггүй. Насанд хүрээгүй хүүхэд биеэ үнэлж байвал тэр нь хүн худалдаалах гэмт хэрэг болно. Наад захын ийм зүйлийг шалгачихдаг болмоор байна.
- Саяхан сошиал медиагаар тараагдсан алга болсон хүүхдүүдийн тухай зарыг нэгтгэж, тэр хүүхдүүд олдсон талаар ЦЕГ-аас мэдээлсэн нь зөв зүйл болсон. Тэгэхгүй бол хэдэн жилийн өмнө алга болсон хүүхдүүдийг одоо болтол зарлаад байхаар байнга л хүүхдүүд алга

болоод байгаа юм шиг санагдуулдаг. Иймэрхүү мэдээллийг тухай бүрт нь шалгаж, арга хэмжээ авах хэрэгтэй.

- Эмэгтэй хэв журмын, эргүүлийн цагдаа нараа нэмэгдүүлмээр байна. Мэргэжлийн онцлогоос болдог юм уу, эр шинжиндээ барддаг юм уу, одоо байгаа эрэгтэй хэв журмын цагдаа нар муухай дээрэнгүй байдаг. Эмэгтэй хэв журамтай таарахаар баярлаад байдаг. Мөн гэр бүлийн хүчирхийллийн дуудлаганд эмэгтэй цагдаа нарыг бас явуулмаар байна. Наад зах нь гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй газар эмэгтэй цагдаа очиход нөхцөл байдлыг уян хатан зохицуулах боломжтой.
- Цагдаа нарын авлигын асуудлыг арилгах чиглэлд ажилламаар байна. Жишээлбэл, жижиг хэмжээний авлигыг цагдаа нар байнга авдаг. Тухайлбал, хоол, таксины мөнгө авах, хохирогч, сэжигтний машиныг ажилдаа ашиглах, жижиг сажиг өөр мөнгө авах зэрэг. Мөн дээд албан тушаалтан нь ярих зэргээр нөлөөлдөг байдлыг арилгах.
- Цагдаа нарын биеэ авч яваа байдлыг засах ёстой. Тухайлбал, хэргийн нэг оролцогчтой онцгойлон уулзах, хамт тамхи татаад зогсож байх зэрэг нь нөгөө талд хардлага л төрүүлнэ.
- Дотоод мэдээлэл дамжуулах баазаа сайжруулах. Нэг дүүргээс нь юм асуухад бүгдийг мэддэг л байх хэрэгтэй. Мөн чиг үүргийг нь иргэдэд болон өөрсдөд нь сайн ойлгуулах хэрэгтэй. Иргэнд үйлчлэх, хүний аюулгүй байдлыг хамгаалах чиглэлд цагдаа ажилладаг гэдгийг ойлгуулах.
- Хамгийн гол нь иргэнтэй харилцах хандлагыг эерэг болгоход чиглэсэн ажил хийх хэрэгтэй.

Цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлэхдээ сэжигтний байр сууринаас оролцогчдын фокус

Цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлэхдээ сэжигтний байр сууринаас оролцогчдын фокус бүлгийн ярилцлагад 5 эрэгтэй оролцсон. Тэдний гурав нь хулгайн хэргийн шүүгдэгч бол нэг нь танхайн хэргийн сэжигтэн, үлдсэн нэг нь залилангийн хэргийн яллагдагч байлаа. Ярилцлага 1 цаг 20 минут үргэлжилсэн.

Цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлэхдээ сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгчийн байр сууринаас оролцогчдын фокусын хувьд цагдаагийн алба хаагчийн харилцаанд "сэтгэл хангалуун бус" байгаа нь ажиглагдсан юм.

Энэ удаагийн бүлгийн ярилцлагын оролцогчдоос өгсөн **ноцтой мэдээлэл** нь цагдаагийн алба хаагчид, ялангуяа эрүүгийн төлөөлөгч хэргийн сэжигтнийг шүүгчийн захирамжгүй хорьж, эрүүдэн шүүж мэдүүлэг авдаг, хэргийг өөр тулгадаг, түдгэлзүүлсэн хэргүүдийг тулган хүлээлгэдэг гэсэн юм

Мөн цагдаа нар хэргийн оролцогчдын машиныг албан болон амины хэрэгцээнд ашиглах, таксины мөнгө төлүүлэх, утсандаа нэгж авахуулах явдал түгээмэл, энгийн үзэгдэл гэж оролцогчид үзлээ.

Түүнчлэн цагдаагийн алба хаагчийн хүнд суртал их, хэргээ шалгуулах явцад өдөр болгон дуудаж, мэдүүлэг авахгүй, огт уулзахгүйгээр үүдэндээ өнжүүлдэг гэж

оролцогчид хэлж байлаа.

Оролцогчдын зүгээс Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааг сайжруулах чиглэлд дараах санал өглөө. Үүнд: :

- Хэрэг мөрдөлтийг илүү чанаржуулах
- Эрүүдэн шүүж байцаалт авдагыг халах
- Хийгээгүй хэргийг тулган хүлээлгэдэг байдлыг зогсоох,
- Хэргийг хохирогчийн талд буюу хэн эхэлж өргөдөл өгсөн хүний талд шийдэх гэж зүтгэдэг явдлыг болих,
- Шаардлагагүйгээр дуудаж, үүдэндээ өдөржин суулгадгаа болих,
- Сэжигтний хувийн өмч болох машиныг хэрэглэдэг явдлыг болиулах,
- Сэжигтний талын хүмүүс болох гэр бүл, хамаатан садан, найз нөхдөд дарамт үзүүлдэг явдлаа зогсоох.

БҮЛЭГ 4. ТЭЭВРИЙН ЦАГДААГИЙН ЧИГЛЭЛИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Тээврийн цагдаагийн үйлчилгээг хүртэгч буюу үйлчлүүлэгчид бол жолооч, явган зорчигч, тээврийн хэрэгслээр зорчигчид юм. Энэ бүрэлдэхүүнээр харвалхүн бүр замын цагдаагийн үйлчилгээг авдаг. Өөрөөр хэлбэл машин унаад явбал жолооч, машинд суугаад явбал зорчигч, машинаас буухаараа явган зорчигч болдог.

Ярилцлагын дүнгээс харвал замын хөдөлгөөнд аль субъектийн зүгээс илүүтэй оролцогоосоо хамаарч замын цагдаагийн үйлчилгээ, замын цагдаагийн газрын үйл ажиллагаанд үнэлэлт дүгнэлтийг өөр өөр байдлаар өгч байна. Тухайлбал тээврийн хэрэгслээр зорчигчдын хувьд замын цагдаагийн үйлчилгээг замын түгжрэлээс шууд хамааралтайгаар үнэлж байгаа бол тээврийн хэрэгслийн жолооч нарын хувьд шинэ журмаар хэрэгжиж эхэлсэн нэгдүгээр эгнээгээр зорчих, камер, торгуулийн систем, дугаарын хязгаарлалт, машин ачих, түгжих зэрэг үйлчилгээнд анхаарал хандуулж байв. Явган зорчигчдын хувьд гэрэл дохионы хүлээлгэх хугацаа, гарцаар явган зорчигчийг нэвтрүүлэх жолоочийн ухамсрын талаар асуудлыг хөндөж байна.

Энэ бүлэгт замын хөдөлгөөнд оролцогчид замын цагдаагийн үйлчилгээг хэрхэн үнэлж буйг авч үзсэн. Анкетын судалгаанд оролцсон иргэдийн 49.8% нь сүүлийн 2 жилийн хугацаанд ЗЦБ-аас ямар нэгэн хэлбэрээр үйлчилгээ авсан байна. ЗЦБ-аас үйлчилгээ авсан тэдгээр иргэдийн 36.7% нь замын цагдаагаар үйлчлүүлсэн байна.

Хүснэгт 4.1. Тээврийн цагдаатай тодорхой шалтгаанаар холбогдсон иргэдийн эзлэх хувь.

Зам тээврийн осол (хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчсөнөөс бусдын бие махбодийг гэмтээх, их хэмжээний хохирол учруулах, хүний амь нас хөнөөх г.м)	10.2%
Замын хөдөлгөөний дүрэм зөрчих (гэрлэн дохио зөрчих, эргэх ёсгүй газар эргэх, хамгаалалтын бүс хэрэглээгүй, эрхгүй газар тээврийн хэрэгслээ байрлуулах г.м)	14.1%

Дугаарын хязгаарлалт зөрчих	3.1%
Жолооны үнэмлэх шинээр болон дахин авах	6.6%
Лавлагаа авах (жолоочийн хураагдсан үнэмлэхний лавлагаа г.м)	2.7%

Тээврийн цагдаагаар үйлчлүүлсэн иргэдийн дийлэнх нь (гэрлэн дохио зөрчих, эргэх ёсгүй газар эргэх, хамгаалалтын бүс хэрэглээгүй, эрхгүй газар тээврийн хэрэгслээ байрлуулах г.м) зөрчлүүдийг гаргасан байна. Мөн (хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчсөнөөс бусдын бие махбодийг гэмтээх, их хэмжээний хохирол учруулах, хүний амь нас хөнөөх г.м) бусдын болон өөрийн амь нас, эрүүл мэндийг хохироох зөрчлийн асуудлаар холбогдсон иргэд нилээдгүй хувийг эзэлж байгаа нь анхаарах асуудал юм.

Тээврийн цагдаагийн үйл ажиллагаа гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсооход чиглэгдэж байдаг. Ярилцлагаас харвал иргэдийн хувьд тухайн хүний хандлагаас шалтгаалан тээврийн цагдаагийн албыг сайн эсвэл муу гэж үнэлж байсан. Тээврийн цагдаагийн албанаас шууд үйлчилгээ огт авч байгаагүй ч Тээврийн цагдаагийн албаны талаар тогтсон сөрөг хандлагатай иргэн таарч байсан нь анхаарал татсан юм. Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээний талаар төсөөлөлгүй хэрнээ ам дамжсан ярианд үндэслэн тогтсон сөрөг хандлагатай болсон иргэдэд Тээврийн цагдаагийн албаны талаар эерэг, үнэн бодит мэдээллийг хүргэснээр тухайн иргэний хандлагыг өөрчлөх боломжтой юм. Тээврийн цагдаагийн албаны талаар эерэг хандлага бүхий иргэд төлөвшсөнөөр Тээврийн цагдаагийн албаны үйл ажиллагааны үр өгөөж бодитоор дээшлэх боломжтой юм.

Иргэдээр үнэлүүлсэн замын цагдаагийн үйлчилгээ төрлийн хувьд:

- I. Лавлагаа олгох үйлчилгээ
- II. Жолооны үнэмлэх олгох, дахин олгох үйлчилгээ
- III. Замын тэмдэг, тэмдэглэгээний оновчтой байдал
- IV. Замын осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх сургалт, сурталчилгаа
- V. Замын зохицуулагчийн үйл ажиллагаа
- VI. Замын цагдаагийн үйлчилгээний хурдан шуурхай байдал
- VII. Харьцааны соёл, мэдлэгийн түвшин

Үүнээс хамгийн чухал зүйл болон замын цагдаагийн харилцааны соёлыг тодруулж авч үзэхэд дараах байдалтай байна.

График 4.1. Харьцааны соёл, мэдлэгийн түвшин, хот хөдөөгөөр, хувиар

Цагдаагийн алба хаагчид хүнтэй сайхан харилцвал эргээд цагдаагийн алба хаагчийг хүндэлнэ, сайхан харилцана гэж ярилцлаганд оролцсон иргэд үзэж байна. Алба хаагчид иргэдтэй харилцах харилцаагаа сайжруулснаар Тээврийн цагдаагийн албанд эерэг үнэлэлт дүгнэлт өгөхөөр байна.

Тээврийн цагдаагийн авлигад өртөх эрсдэлийн талаар

Ярилцлагын дүнгээс харвал иргэд, хамтын ажиллагаа бүхий байгууллага, хувь хүмүүс Цагдаагийн байгууллагын авлигад өртөх эрсдэл бүхий нэгжийг ТЦА буюу тээврийн цагдаа гэж таамаглаж байна. Цагдааг авлигад өртөх эрсдэлтэй гэж нэрлэсэн учрыг тодруулбал зөрчил гаргасан жолоочийг торгох байдлаар замын цагдаа мөнгө авдаг гэж үздэгээ хэлж байсан. Энэ нь нэг талаас замын цагдаагийн үйл ажиллагаанд гарсан өөрчлөлт буюу цахим хэлбэрээр торгож буй системийн талаар мэдээлэлгүй байгааг харуулж байна.

Иргэдийн дийлэнх нь Цагдаагийн байгууллагын авлигад өртөх эрсдэл бүхий нэгжийг ЗЦБ гэж нэрлэсэн ч иргэд зөрчил гаргасныхаа дараа торгуулахгүй өнгөрөх, эрхээ хасуулахгүйн тулд цагдаагийн алба хаагчид мөнгө санал болгох, ажил амлах зэргээр ярьж тохирох гэж оролддог байна. Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээг авч байгаагүй иргэдийн хувьд ч мөн ялгаагүй, замын цагдаа торгож байгаа нэрээр мөнгө олдог гэсэн тогтсон хандлага байсаар байна.

Тээврийн цагдаагийн ачааллын талаар:

Цагдаагийн ерөнхий газрын даргын 2019 оны А/08 дугаар тушаалаар “Зам тээврийн ослыг цахим хэлбэрээр бүртгэж, шийдвэрлэх боломжийг бүрдүүлэх” үүрэг бүхий ажлын хэсгийг байгуулан, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна.

Улаанбаатар-Дархан, Улаанбаатар-Налайх чиглэлийн авто замуудыг энэ онд шинэчлэхтэй холбогдуулан тус албанд 38 орон тоо бүхий гэрээт замын цагдаагийн нэгж байгуулах саналыг Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд, Зам, тээврийн хөгжлийн сайдаар Монгол Улсын Засгийн газарт уламжлуулан, шийдвэрлүүлсэн.

Орон нутгийн авто замд байрлах цагдаагийн хяналтын 60 цэг /пост/-т түшиглэн тээврийн хэрэгслийн хурд хэмжих, зөрчил илрүүлэх, дугаар бүртгэх хүчин чадал бүхий хяналтын телекамер /LPR/-ын системийг нэвтрүүлж, 24 цагийн үйл ажиллагаатай удирдлагын төв байгуулах, хяналтын 1 цэг /пост/-т 3 ээлжээр 2 алба хаагч ажиллахаар тооцож, нийт 47 постод 141 офицер, 141 цагдаа-зохицуулагчийн орон тоог нэмэгдүүлж шийдвэрлүүлэх саналыг 2019 оны 01 дүгээр сарын 09-ний өдрийн Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулсан.

Энэ оны 1 дүгээр улиралд иргэд, байгууллагаас гэмт хэрэг, зөрчлийн шинжтэй 17225 дуудлага, мэдээлэл хүлээн авч шалгаснаас 6415 нь зам тээврийн осол, хэргийн, 6 нь төмөр замын аюултай бүс, зурвас газар болон төмөр замын байгууллага, аж ахуйн нэгжийн, 5 нь нисэх онгоцны буудлын аюултай бүс, зурвас газар болон харьяа байгууллага, аж ахуйн нэгжийн дуудлага, мэдээлэл байгаа бөгөөд бусад 10799 нь даатгалын байгууллагад шилжүүлсэн, дуудлага давхардсан, дуудлага буцаасан, нотлогдоогүй зэрэг дуудлага, мэдээлэл байна.

Дээрх дуудлага, мэдээллээс цагдаагийн байгууллагад бүртгэгдсэн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, тээврийн хэрэгслийн ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг 328, зөрчлийн шинжтэй осол 6087, төмөр замын аюултай бүс, зурвас газар болон төмөр замын байгууллага, аж ахуйн нэгжийн нутаг дэвсгэрт үйлдэгдсэн гэмт хэрэг 24, нисэх онгоцны буудлын аюултай бүс, зурвас газар болон харьяа байгууллага, аж ахуйн нэгжийн нутаг дэвсгэрт үйлдэгдсэн гэмт хэрэг 5 байгаа ба гэмт хэргийн улмаас 75 хүн нас барж, 263 хүн гэмтэж, иргэд, байгууллагад 6.6 сая төгрөгийн хохирол учирсан.

Тээврийн цагдаагийн албанаас нийт 313086 захиргааны зөрчил илрүүлснээс замын цагдаагийн чиглэлээр 303106, төмөр замын байгууллага, аж ахуйн нэгжийн нутаг дэвсгэрт 8705, нисэх онгоцны буудлын аюултай бүс, зурвас газар болон харьяа байгууллага, аж ахуйн нэгжийн нутаг дэвсгэрт үйлдэгдсэн 1275 зөрчлийг илрүүлэн шалгаж шийдвэрлэсэн.

Тус албанаас замын цагдаагийн чиглэлээр Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Их Хурлын дарга, Ерөнхий сайд болон зочид төлөөлөгчид зорчих үеийн замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах хамгаалалт, зохицуулалтад давхардсан тоогоор нийт 666 удаа 2649 алба хаагч 31690 цагийн үүрэг гүйцэтгэсэн.

Иргэний нисэхийн ерөнхий газар, “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудал, Хил хамгаалах ерөнхий газрын Хилийн 0218 дугаар анги, Тагнуулын ерөнхий газар, Буянт-Ухаа дахь хилийн мэргэжлийн хяналтын алба, Гаалийн ерөнхий газар, “Улаанбаатар төмөр зам” ХНН зэрэг байгууллагуудтай хамтран улсын хилээр хориглосон бараа бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэхтэй тэмцэх чиглэлээр “Хяналт” нэгдсэн зөвлөгөөнийг “Буянт-Ухаа”, Дорноговь аймгийн Замын-Үүд суманд зохион байгуулсан.

Уг зөвлөгөөнөөр “Буянт-Ухаа” агаарын замын хилийн боомтод мөрдөх журам”-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын аюулгүй байдлын эрсдэлийг тодорхойлох, үнэлэх, эрсдэлийн үнэлгээнд тулгуурлан сөрөг үр дагаврыг арилгах, аюулгүй байдал, хамгаалалтын үйл ажиллагааг сайжруулах арга хэмжээ авч

хэрэгжүүлэх, улсын хилээр хориглосон бараа бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх болон нууц далд аргаар үйлдэгдсэн гэмт хэргийг илрүүлэх арга хэмжээнд төрийн болон төрийн бус байгууллагуудыг татан оролцуулах зэрэг ажлыг хамтран хэрэгжүүлэхээр төлөвлөгөө гарган ажиллаж байна.

Хөшигийн хөндийд шинээр баригдаж буй олон улсын нисэх онгоцны буудлын аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор 6 алба хаагч, 1 тээврийн хэрэгсэлтэйгээр 24 цагийн үүрэг гүйцэтгэж байна.

Төмөр зам дахь цагдаагийн газраас Багахангай, Багануур өртөөний хүлээлгийн танхимын мэдээллийн самбарт хулгайд эд зүйлээ алдахаас урьдчилан сэргийлэх, аюултай бүсэд анхаарал болгоомжтой зорчих агуулга бүхий санамж, сэрэмжлүүлэг, материал байршуулан, Улаанбаатар зорчигч үйлчилгээний төв буудал, Сүхбаатар, Эрдэнэт, Дархан, Зүүнхараа, Чойр, Сайншанд, Замын-Үүд зэрэг төмөр замын өртөө, зангилааны хүлээлгийн танхимд байрлах дэлгэц, лавлахаар хулгайлах болон бусад төрлийн гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр 5 төрлийн видео шторк, сэрэмжлүүлгийг 15 минутын давтамжтайгаар нэвтрүүлж, зорчигч, иргэд, олон нийтэд сэрэмжлүүлэн ажиллажээ.

Хүснэгт 4.2. Тээврийн цагдаагийн үйлчилгээнд гардаг доголдол, бэрхшээл, хувиар.

Эерэг	Сөрөг
1. Иргэд зөв зохистой үйлчлүүлвэл доголдол бэрхшээл гарахгүй 5%	1. Харилцааны ёс зүйн доголдолтой 19.5%
2. Сайн ажилладаг 3.8 %	2. Тээврийн хэрэгсэл зогсоогоод жолооны үнэмлэх аваад доод тал нь 30-40 мин дараа та зөрчилгүй байна гээд буцааж өгдөг. Хүнд сурталтай 8.2%
3. Жолооч нар дүрмээ барьдаггүй явган зорчигчид замын хадалгөөний дүрэм мэдэхгүй байгаа нь замын цагдаагийн үйл ажиллагаанд бэрхшээл учруулдаг. 1.3%	3. Шаардлагатай үед шуурхай байж чаддаггүй нэгдсэн удирдлагын тогтолцоо байдаггүй. 2.5%
4. Замын цагдаа харьцангуй үнэнч шудрага талдаа болсон гэрлэн дохиотой болсон 1.3%	4. Машин ачих үйл ажиллагаа зүй зохисгүй явагддаг. 2.5%
	5. Бүрэн сайн зохицуулж чаддаггүй, гэрлэн дохио хааяа ажилладаггүй 2.5%
	6. Аль нэг мөнгөтэй хүний талд түлхүү үйлчилдэг. 1.9%
	7. Замын түгжрэл аваар гарсан үед хүлээлгэж түгжрэл бий болгодог. 1.3%

Тээврийн цагдаагийн үйлчилгээнд гардаг доголдол, бэрхшээлийг иргэдээс тодруулахад замын цагдаагийн ёс зүй, харилцаа, хүнд суртлын асуудал хамгийн өндөр хувьтай байна. Харин явган зорчигчдын хувьд замын цагдаагийн үйлчилгээнд тулгарч буй бэрхшээлийг өөр байдлаар буюу явган хүний гарц, ногоон гэрлийн асах хугацаа, явган хүний гарцаар гарахад машин зам тавьж өгдөггүй зэрэг байдлаар нэрлэсэн юм. /Иргэдийн зүгээс нэрлэсэн бусад асуудлыг хавсралтаас үзнэ үү./

Тээврийн цагдаа зөрчил гаргасан жолоочийг зогсоож, зөрчлийг илрүүлсэн нь замын цагдааг сайн ажилладаг гэсэн үнэлгээ өгөх хангалттай шалтгаан юм. Ганцаарчилсан ярилцлагаас харвал иргэдийн зүгээс замын цагдаад шүүмжлэлтэй хандаж буй асуудал нь дүрмээ ягштал мөрддөггүй, тохирьё гэж гуйхаар тохирдог, эсвэл танил тал, мөнгөтэй хүнд илүү үйлчилж ялгавартай ханддаг зэрэг асуудлыг дурдсан байна.

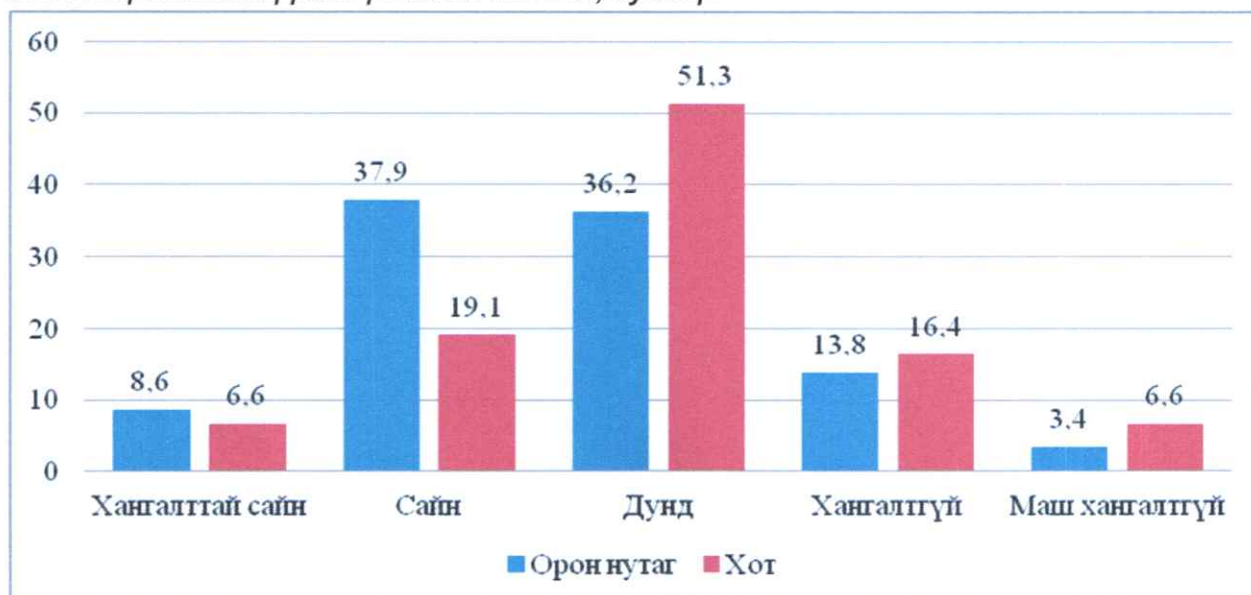
БҮЛЭГ 5. АЛБА ХААГЧИЙН ЁС ЗҮЙ, УР ЧАДВАР

Цагдаагийн байгууллага нь хуулийн байгууллагууд дундаас иргэдтэй хамгийн ойр ажилладаг байгууллага юм. Өөрөөр хэлбэл өдөр тутмын үйл ажиллагааны хүрээнд иргэдтэй тогтмол харилцах нэгжүүдтэй байна. Хэрэглэгчийн үнэлгээний судалгаа нь тухайн байгууллагын гол үйлчилгээ хүртэгчийг тодорхойлж, түүний үндсэн дээр үйлчилгээ, үйл ажиллагаа нэг бүрт үнэлгээ авахад чиглэдэг. Энэ бүлэгт цагдаагийн алба хаагчийн ёс зүй болон харилцааны асуудлыг хөндөх болно. Цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлсэн иргэдээс үнэлгээ авсан учир гарсан үр дүнг бодит нөхцөл байдлын дүр зураг гэж үзэж болох юм.

Цагдаагийн алба хаагчийн ёс зүй

Иргэд олон нийт өөртэйгээ харилцсан цагдаагийн алба хаагчаар Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээг үнэлж дүгнэдэг. Нэг алба хаагчийн ёс зүйгүй үйлдэл тухайн иргэний зүгээс Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээг бүхэлдээ ёс зүйгүй гэж дүгнэхэд хүргэдэг байна. Иймд алба хаагчид иргэнтэй ёс зүйтэй харьцсанаар Цагдаагийн байгууллагын нэр хүнд олон нийтийн дунд өсөх боломжтой. Цагдаагийн байгууллагын нэр хүнд өсөх нь эргээд алба хаагчдыг хүндлэх, Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаанд иргэдийн зүгээс туслалцаа үзүүлэх зэргээр ач холбогдолтой юм.

График. № 6.1 Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээний соёлыг цагдаагийн алба хаагчаар төлөөлүүлэн үнэлсэн байдал, хувиар

Цагдаагийн байгууллагаас үйлчилгээ авсан иргэд Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээг үнэлсэн байдлыг харвал орон нутгийн иргэд хотын иргэдээс 2 пунктаар илүү сайн гэж үнэлсэн байна. Тухайлбал сайн болон хангалттай сайн гэж орон нутгийн үйлчилгээ авсан иргэдийн 46.5 % үзсэн байхад хотын иргэдийн 25.7% нь мөн тэгж үзсэн байна. Энэ нь орон нутгийн иргэд аймгийн цагдаа, хэсгийн төлөөлөгчөө таньдаг байдал болон цагдааг төрийн албан хаагч гэсэн үүднээс хүндэтгэж үздэг хандлагатай холбоотой юм. Улаанбаатар хотын хувьд дийлэнх нь буюу 51.3% нь

дунд гэж үнэлсэн бол сайн гэж үнэлсэн нь хангалтгүй гэж үнэлснээс илүү өндөр байна. Улаанбаатар хотын хувьд хүн амын нягтшил ихтэй, хорооны цагдаагаа мэддэггүй, Цагдаагийн байгууллага ачаалал ихтэй байдаг зэргээс шалтгаалан дийлэнх нь Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээг сайн ч биш хангалтгүй ч биш дунд гэж үнэлсэн байж болох юм.

Цагдаагийн алба хаагчид иргэдтэй хэрхэн харьцаж байсныг тодруулахад өөр хүмүүстэй зэрэг ярьж, бүдүүлэг зан авир гаргасан гэж 41.6% нь хүнд суртал гаргаж, үндэсгүй чирэгдүүлсэн гэж 40.1% үзсэн нь өндөр хувьтай байгаа нь анхаарах асуудал байна.

Ярилцлагаас харахад Цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлж байгаагүй иргэдийн хувьд үйлчлүүлж харьцаж үзээгүй учир үнэлж чадахгүй ч харилцааны соёл, ёс зүйн хувьд бол үйлчилгээний зелдэг дотно харьцаатай байх ёстой гэж үзэж байв.

Цагдаагийн алба хаагчийн ур чадвар

Цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлсэн иргэдээс цагдаагийн алба хаагчийн ур чадварыг үнэлүүлэхэд үнэлүүлсэн асуудал бүрт дийлэнх нь дунд гэж хариулсан байна. Тухайлбал боловсрол мэдлэг дунд байдаг гэж 46.2%, тэгш хандаж үйлчлэх байдал дунд байдаг гэж 42.3%, биеэ авч яваа байдал дунд байдаг гэж 42% нь үзсэн байна. Харин маш муу гэж хариулсан иргэд онц гэж хариулсан иргэдээс өндөр хувьтай байна. Биеэ авч яваа байдал маш муу гэж 20.5% нь хариулсан бол онц гэж 2.4% нь, тэгш хандаж үйлчлэх байдал маш муу гэж 14.3% хариулсан бол онц гэж 4.4% нь тус тус хариулжээ.

Хүснэгт 6.1. Цагдаагийн алба хаагчийн ур чадварыг үнэлсэн байдал.

	Маш муу	Муу	Дунд	Сайн	Онц
Биеэ авч яваа байдал	20.5	17.1	42.0	18.0	2.4
Боловсрол мэдлэг	8.7	9.2	46.2	31.0	4.9
Мэргэжлийн ур чадвар	11.4	9.8	36.4	36.4	6.0
Шударга байдал	13.6	16.8	40.8	23.9	4.9
Тэгш хандаж үйлчлэх байдал	14.3	19.8	42.3	19.2	4.4
Хариуцлагатай байдал	11.0	17.6	40.7	25.3	5.5

Хамтран ажиллагч байгууллагын төлөөлөл буюу шүүгч, прокурор, өмгөөлөгчдийн зүгээс алба хаагчдын ур чадварыг тааруу гэж үзэж байв. Ярилцлагын дүнгээс харвал алба хаагчид тогтвор суурьшилтай ажилладаггүй, туршлагагүй байдаг нь ур чадварт нь нөлөөлж байна гэж үзэж байна.

Ярилцлаганд оролцсон иргэд цагдаагийн алба хаагч тэгш хандаж үйлчилдэггүй гэж үзэж байв. Тухайлбал, төрийн байгууллагын албан тушаалтан ажил дээрээ цагдаатай холбогдоход "харилцаа сайн" байсан бол орой нь гадуур найзуудтайгаа явж байгаад цагдаатай холбогдоход муухай харилцсан талаар ярьж байв. Тухайн ярилцлагаас харвал хаана ажилладаг, ямар албан тушаалтай болохыг мэдээгүй учир өөр байдлаар харилцсан гэж үзэж болох юм.

Ярилцлагаас харвал иргэд олон нийт цагдаагийн алба хаагчийн

боловсрол мэдлэгт шүүмжлэлтэй хандаж байсан юм. Тухайлбал цагдаагийн курс, академи төгсөж байгаагаасаа хамаараад цагдаагийн алба хаагч хүнтэй харьцах чадвар ялгаатай байдаг гэж үзэж байв.

Судалгааны дүнгээс харахад Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээг үнэлэх гол асуудал нь алба хаагчийн ёс зүй, харилцааны соёл байна. Ярилцлаганд оролцсон иргэд өөрийн эсвэл хоёрдогч гуравдагч этгээдийн тохиолдолд үндэслэн алба хаагчийн ёс зүй, харилцааг үнэлэх явдал байна. Алба хаагч иргэнтэй дүрэм журмын дагуу харилцах байдал нь Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээг сайнаар үнэлэх иргэдийн тоотой шууд хамааралтай байна.

Цагдаагийн алба хаагч иргэнээ хүндлээд, хууль дүрмийн дагуу шаардлага тавиад ажилласан тохиолдолд алба хаагчийг хүндлэх, Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааг ойлгох иргэд дагаад өсөхөөр байна. Ярилцлагаас харахад алба хаагч дүрэм журмаа яриад ажиллаж эхэлдэг ч, сүүлдээ тохирчихье гэх байдлаар хандах тохиолдол цөөнгүй. Цөөн тооны цагдаагийн ёс зүйгүй үйлдлээс цагдаагийн нийт алба хаагчдыг сөргөөр үнэлэх хандлага нийгэмд төлөвшиж байгааг харуулж байна.

Ярилцлагын дүнгээс харвал ёс зүйн хувьд гарч буй нэг асуудал нь сэжигтэнг зодох, үг хэлээр доромжлох, хэрэг тулган хүлээлгэх зэрэг асуудал байна. Иргэд “хэрэг хүлээлгэх гэж хүч хэрэглэж, дарамталдаг, хийгээгүй хэргээ хүлээж байсан” гэж ярьж байв. Нэг талаас хэргийг өөрөөр нь хүлээлгэх гэж сэжигтэнд хүч хэрэглэх нь тухайн алба хаагч мэргэжлийн ур чадвар муутай байгааг харуулж байгаа хэрэг юм. Хэргийг хүчээр хүлээлгэх, өөрөөр нь нотлуулах гэж улайрахын оронд мэргэжлийн ур чадвараа гарган, тодорхой арга тактик ашиглан ажиллах хэрэгтэй. Иймд алба хаагчдад мэргэжлийн ур чадварыг хөгжүүлэх сургалт, сэжигтэн, хохирогч, гэрчтэй харилцах арга техникүүдийг эзэмшүүлэх шаардлага байна.

Алба хаагчдын харилцааг Цагдаагийн сургуулиас нь эхлэн өөрчлөх шаардлагатай гэж үзэх иргэд байна.

ДҮГНЭЛТ

ЦАГДАА, ДОТООДЫН ЦЭРГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ХУУЛИАР ХҮЛЭЭСЭН ЧИГ ҮҮРГИЙН ХҮРЭЭНД УЛС ОРНЫ ДОТООД АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, ИРГЭД, ОЛОН НИЙТИЙН АМАР АМГАЛАН БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ЭРХЭМ ЗОРИЛГЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ 2019 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ХЭРЭГЛЭГЧИЙН ҮНЭЛГЭЭ ХИЙСЭН ТАЙЛАНГИЙН ҮР ДҮНГ ТАНИЛЦУУЛЖ БАЙНА.

Мэдээллийн хүртээмж, нээлттэй ил байдал:

Мэдээллийн хүртээмжтэй байдал нь цагдаагийн байгууллагын ил тод, нээлттэй байх эрмэлзэл, мэдээлэл түгээх арга хэрэгслийг үр ашигтай ашиглаж буй байдал, нөгөө талаас иргэдийн мэдээлэл олж авах хүсэл зориг, чадавхитай холбоотой зүйл юм. Цагдаагийн байгууллага, цагдаагийн алба хаагчийн үйл ажиллагаанд гомдол, санал гаргах боломж нээлттэй байснаар мэдээллийн хүртээмж, ил тод байдал хангагдах юм. Иймд судалгаагаар мэдээллийг хүртэгч болох иргэн хийгээд ААНБ, шүүх, прокурор, өмгөөлөгч зэрэг хамтын ажиллагаа бүхий

байгууллагуудын мэдээлэл авах хүсэл зориг, авахыг хүсдэг буюу хэрэгцээт мэдээллийн төрөл, мэдээлэл авдаг суваг, цагдаагийн үйл ажиллагаанд санал, гомдол гаргах боломжийг мэдэж буй эсэхийг анкетын болон ярилцлагын аргаар тандсан.

Иргэдийн цагдаагийн байгууллагын талаар мэдээллийг авах анхдагч эх сурвалж нь ТВ, сонин зэрэг хэвлэл, мэдээллийн хэрэгсэл байгаа бол хоёрдогч эх сурвалж нь найз нөхөд, хамаатан садан, ам дамжсан яриа болж байна. Энэ нь иргэд албан ёсны, баталгаат эх сурвалжаас мэдээлэл авахгүй байгааг давхар илтгэнэ. Хамтын ажиллагаа бүхий байгууллагуудын төлөөллийн мэдээлэл авах анхдагч эх сурвалж нь ажил, албаны шугамаар олж авч буй мэдээлэл байх бол хоёрдогч эх үүсвэр нь хэвлэл, мэдээллийн хэрэгсэл байна. Цахим ертөнцөөр мэдээлэл цацах нь орчин үеийн мэдээлэл түгээх гол арга ч гэлээ судалгаанд оролцогчдын дөнгөж 17% нь цахим сайт, олон нийтийн сүлжээгээр мэдээлэл авдаг гэж хариулсныг анхаарах ёстой юм.

Цагдаагийн алба хаагчид өөрсдөө салбартаа болж буй мэдээлэл, хуулиудын өөрчлөлт, шинэчлэлт, удирдлагын томилгоо зэрэг мэдээллийг сайн мэддэггүй гэж гол төлөв хариулснаас дүгнэхэд цагдаагийн удирдлагын зүгээс иргэдэд төдийгүй алба хаагчиддаа мэдээлэл хүргэх шаардлагатай.

Цацагдаж буй мэдээллийн хувьд иргэд гэмт хэргийн тоо, онц ноцтой тухайн үед дуулиан тарьсан хэргийн талаар илүү мэдээлэл авдаг боловч яг өөрт хэрэгцээтэй мэдээллийг авч чаддаггүй байна. Цагдаагийн алба хаагчид ч ТВ-ээр сөрөг мэдээ их цацах боловч яг үйл ажиллагааны талаар мэдээлэл дутмаг байдаг гэж үзсэн юм. Мөн бодит байдалд нийцээгүй, хэт онолын мэдээ их цацагддаг гэж хариулсан оролцогчид ч цөөнгүй байна.

Иргэд гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, хүчин төгөлдөр үйлчилж буй болон шинээр батлагдсан хуулиудын талаарх мэдээлэл, түүнчлэн гэмт хэргийн төрөл, зүйл, шалтгааныг мэдэхийг хүсдэг гэж судалгаагаар гарсан тул тохирох мэдээллийг цацах хэрэгтэй. Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаа, бодлогын талаар ерөнхий мэдээлэл цацахын хамт иргэнд яг өдөр тутамд хэрэгцээтэй мэдээлэл цацахыг санал болгож байна.

Түүнчлэн цагдаагийн байгууллагын бүтцийн өөрчлөлтүүд, удирдлагуудын байнгын сэлгээ нь иргэд төдийгүй хамтын ажиллагаа бүхий байгууллагуудыг төөрөгдөлд оруулж, үүнтэй холбоотойгоор бүтэц хэрхэн өөрчлөгдсөн, хаана, хэнд хандах вэ гэдэгт эргэлздэг болсон гэж хариулсныг анхаарууштай.

Цагдаагийн байгууллагад иргэдээс ирүүлсэн санал, өргөдлийг хэрхэн шалгаж, хариу өгдөг байдлыг Засгийн газрын 11 11 төвд утас, мессежээр ирүүлсэн өргөдөл, гомдол болон Цагдаагийн байгууллагад бичгээр болон биеэр хандсан өргөдөл, гомдлын дүн дээр дүн шинжилгээ хийн тодруулав. Нэгтгэн харвал, иргэд цагдаагийн алба хаагчийн ёс зүй, харилцааны соёл, зан байдалд илүүтэй гомдол гаргажээ. Түүнчлэн, ЭБШХ болон бусад хуулийг зөрчих, улмаар хүний эрхэд халдах, хэрэг материал дутуу шалгах, иргэдийг чирэгдүүлж хүнд суртал гаргахтай холбогдсон гомдол мөн адил өндөр хувьтай байна. Цагдаагийн байгууллагад хандсан нийт гомдол, мэдээллийн 70 орчим хувь нь нотлогдсон нь цагдаагийн алба хаагчдад дээр дурдсан сул тал байгааг нотолж буй хэрэг юм. Нөгөө талаараа гомдол, мэдээллийг шийдэж буй байдал нь харьцангуй шударга байна гэж үзэж болохоор байна. Гэхдээ

гомдол, мэдээллийн мөрөөр хэргийг шийдэх боловч тухайн иргэнд яг, ямар үндэслэлээр, ямар хариуцлага хүлээлгэснийг дэлгэрэнгүй тайлбарлахгүй байгаа нь эргээд иргэд "нуун дарагдууллаа, өөрсдийгөө хамгааллаа" гэж хардах шалтаг болж байна.

Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээний чанар:

Цагдаагийн байгууллагаас иргэдэд үзүүлж буй үйлчилгээний чанарыг үнэлэхдээ нэн тэргүүнд үйлчилгээний орчин нөхцлийг судлав. Энэ тухайд иргэд, хамтран ажиллагч байгууллагууд болоод цагдаагийн алба хаагчдын зүгээс алба хаагчдын техник хэрэгсэл, хангамжийн хүрэлцээт байдлыг санал нэгтгэйгээр "хангалтгүй" гэж дүгнэсэн. Хангалтгүй, хүрэлцээгүй байдал нь ажлын үр дүн, чанарыг буруулах, иргэд болон алба хаагчдад эрүүл мэнд, аюулгүй байдал, сэтгэл зүйд нь хохирол учруулдаг байна.

Үйлчилгээний хүртээмжтэй байдлыг иргэд өөрсдийн амьдарч буй нутаг дэвсгэрээ амгалан, тайван гэж үздэг эсэхийг шалгуур болгосон бөгөөд орон нутгийн иргэд УБ хотын иргэдийг бодвол өөрсдийн амьдарч буй нутаг дэвсгэрээ "харьцангуй тайван" гэж үздэг байна. Нийт судалгаанд оролцсон иргэдийн 60% нь өөрийн амьдарч буй нутаг дэвсгэрээ "амгалан тайван, аюулгүй" гэж үзсэн. Мөн 88% нь өөрийн харьяа цагдаагийн хэлтэс нэгж хаана байрладаг болохыг "мэдэж" байгаа бол 66% нь эргүүлийн цагдаа "хааяа" буюу "байнга эргүүл хийдэг" гэжээ.

Насны ангиллаар нь харвал Цагдаагийн байгууллагын талаар 18-аас доош насныхан илүү бага мэдлэг, мэдээлэлтэй байна.

Мөн иргэдэд цагдаагийн байгууллагад хандах хэрэгцээ тулгарсан нөхцөлд судалгаанд оролцогчдын 59% нь 102 дугаар руу, 20% нь цагдаагийн байгууллагад биеэр очно гэж хариулсан нь иргэд цагдаагийн байгууллагад "итгэдэг, тусламж хүсэх сонирхол харьцангуй их байгаа"-г харуулж байна.

Цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлж байсан иргэдээр тус байгууллагын үйлчилгээний чанарыг үнэлүүлсэн ба ба оролцогчид голдуу зам тээврийн асуудал, танхай, хулгай, дээрэм зэрэг хэрэг, зөрчлийн хохирогч, захиргааны зөрчил гаргагч, гэрч, сэжигтэн болсон байв. Оролцогчдын 88% нь өөрсдөө цагдаагийн байгууллагад хандсан, үлдэх оролцогчдыг цагдаагийн байгууллагын зүгээс дуудсан байлаа. Цагдаагийн байгууллагад өөрсдөө хандсан оролцогчдын талаас илүү хувь нь шуурхай дуудлагын утсаар, нилээд хэсэг нь биечлэн очсон байв. Ердөө 5% нь "эргүүлийн цагдаад мэдэгдсэн" гэсэн нь эргүүлийн цагдаагийн хүртээмж бага байгааг харуулж байна.

Цагдаагийн шуурхай дуудлагын утасны хувьд зарим дутагдалтай талууд байна. Тус утсанд холбогдож дуудлага өгөхийн тулд оролцогчдын бараг тал хувь нь 2 ба түүнээс олон удаа залгаж байж холбогджээ. Олон удаа залгаж байж холбогдох болсон шалтгаан нь шугам чөлөөгүй байсан (41%), эсвэл шугам чөлөөтэй ч хариулахгүй (27%) байжээ. Түүнчлэн холбогдож чадсан ч хангалттай хариулт авч чадаагүй учир дахин залгасан тохиолдол гарчээ. Шуурхай дуудлагын утсанд холбогдож дуудлага өгснөөс хойш 25 минутанд багтан ирсэн гэж 51.5% нь, 26-55 минутанд багтаж ирсэн гэж 34.5% нь хариулжээ. Харин огт ирээгүй тохиолдол 6.5% байв. Үйлчилгээний хурд нь хотын замын түгжрэл, дуудлагад очих машин, алба хаагчдын хүрэлцээ, ажлын ачаалал болон ажлын хариуцлагаас шалтгаалж байна.

Оролцогчдын гурван хүн тутмын нэг нь Цагдаагийн байгууллага асуудлыг нь

"шийдвэрлэж өгсөн" гэж үзсэн бол үлдэх оролцогчид "шийдвэрлэж өгөөгүй" ба "тодорхойгүй" гэсэн юм. Энэ нь иргэд Цагдаагийн байгууллагын хэрэг шийдвэрлэлтэд "сэтгэл хангалуун бус" байгааг илтгэнэ.

Хэрэг шийдвэрлэх явцад Цагдаагийн байгууллагаас гаргадаг том дутагдал нь хүнд суртал гаргах буюу олон дахин явуулж төвөг чирэгдэл учруулах, мөнгө хөрөнгө, нэр хүндэд нь хохирол учруулах, сэтгэл санааны дарамтанд оруулах зэрэг гэж иргэд үзсэн юм. Цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлсэн иргэд алба хаагчдын зүгээс хүнд суртал гаргасан (51%), хэргийг шалгахдаа удаашруулсан, дутуу шалгасан (39%), мөрдөн шалгах ажиллагааг дутуу хийдэг (10%) гэж хариулав.

Иргэдийн талаас илүү хувь нь тус байгууллагын талаар сөрөг бодол, төсөөлөлтэй байдаг ба цагдаагийн байгууллагатай холбогдсоны дараа эдгээр иргэдийн талаас илүү хувь нь "эерэг бодолтой болж өөрчлөгддөг" гэсэн үр дүн гарчээ. Энэ нь нэг талаараа иргэд цагдаагийн байгууллага болоод алба хаагчдын талаар тогтсон сөрөг бодолтой байдгийг илтгэнэ. Улмаар Цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлсэнээр бодит ойлголттой болж, тогтсон сөрөг бодол нь эерэг болж хувирч байна.

Тус байгууллагын үзүүлж буй үйлчилгээний чанарт оролцогчдын 63% нь "дунд" ба "түүнээс дээш" гэсэн үнэлгээ өгсөн нь үйлчилгээний чанарыг гурван хүн тутмын хоёр нь дундаж ба түүнээс илүү гэж дүгнэсэн сайн үзүүлэлт юм.

Тээврийн цагдаагийн чиглэлийн үйлчилгээ:

Иргэд хуулийн байгууллагыг цагдаагийн байгууллагаар, цагдаагийн байгууллагыг замын цагдаагаар төлөөлүүлэн үнэлэх нь түгээмэл. Өөрөөр хэлбэл хуулийн байгууллагуудын нүүр царай нь цагдаагийн байгууллага бол цагдаагийн байгууллагын нүүр царай нь Тээврийн цагдаа гэж үзэж болохоор байна.

Судалгаанд оролцсон иргэдийн 49.8% нь сүүлийн 2 жилийн хугацаанд Цагдаагийн байгууллагаас ямар нэгэн хэлбэрээр үйлчилгээ авсан байх ба үүний 36.7% нь замын цагдаагаар үйлчлүүлсэн байна.

Тээврийн цагдаагаар үйлчлүүлсэн иргэдийн дийлэнх нь гэрлэн дохио зөрчих, эргэх ёсгүй газар эргэх, хамгаалалтын бүс хэрэглээгүй байх, эрхгүй газар тээврийн хэрэгслээ байрлуулах зэрэг замын хөдөлгөөний дүрмийн зөрчлүүдийг гаргасан байна. Мөн хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчсөнөөс бусдын болон өөрийн амь нас, эрүүл мэндийг хохироох гэмт хэрэгт холбогдсон иргэд нилээдгүй хувийг эзэлж байгаа нь анхаарах асуудал юм.

Тээврийн цагдаагийн газрын аливаа лавлагаа олгох үйлчилгээг орон нутгийн иргэд хотын иргэдээс илүү өндөр буюу 31.3% сайн гэж үнэлсэн нь орон нутагт тухайн үйлчилгээг авахад "ачаалал, хүндрэл бага байна" гэж үзэж болох юм. Харин судалгаанд хамрагдсан хотын иргэдийн 24.4% нь жолооны үнэмлэх олгох, дахин олгох үйлчилгээг муу гэж үзжээ. Үүнтэй холбоотойгоор иргэдээс жолоодох эрх нь хаагдсан жолоочийн тухайн эрхийг сэргээх хугацаа болоход Цагдаагийн байгууллагаас сануулдаг болох хэрэгтэй гэсэн санал гарч байв.

Замын тэмдэг, тэмдэглэгээний оновчтой байдлыг орон нутгийн иргэдийн 27.5% сайн гэж үнэлсэн нь муу гэж үнэлснээсээ өндөр хувьтай байна. Хотын иргэдийн хувьд энэ нь эсрэг хамааралтай буюу 21.5% нь муу гэж үнэлсэн.

Иргэдээс замын осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх хүрээнд хийгдэж буй сургалт, сурталчилгааг бусад үйлчилгээнээс муугаар үнэлсэн нь энэ чиглэлийн

үйлчилгээг сайжруулах, олон нийтэд сурталчлах хэрэгцээтэй нь харагдаж байна.

Тээврийн цагдаагийн үйлчилгээний хурдан шуурхай байдлыг орон нутгийн иргэд сайн гэж үнэлсэн нь муугаас өндөр хувьтай байгаа бол хотын хувьд энэ байдал эсрэгээр буюу муу гэж 25.3% үзсэн нь сайн гэж хариулснаас 1 дахин их байна. Өөрөөр хэлбэл замын цагдаагийн үйлчилгээг удаан байдаг гэж үйлчилгээ авсан иргэдийн 1/4 нь үзжээ.

Ярилцлаганд оролцсон иргэд сүүлийн жилүүдэд замын цагдаагийн үйлчилгээ сайжирч байгаа гэж үзэж байв. Тухайлбал камер, 4 замын уулзвар, торгуулиа дансаар төлдөг болсон зэрэг ажил, үйлчилгээнд сэтгэл хангалуун байсан бол машин ачих, түгжих үйлчилгээнд сэтгэл дундуур байна.

Гудамж төслийн хүрээнд өргөтгөн шинэчлэхээр төлөвлөсөн 33 уулзвараас нилээдгүй нь ашиглалтад орсон ч зам тээврийн осол, зөрчил буурахгүй байгаа нь 2014 оны 11 сарын байдлаар 92680 дуудлага мэдээлэл ирж өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 24.7 хувиар өссөнөөс харагдаж байна.

Иргэдийн хувьд замын цагдаагийн үйлчилгээнд гардаг доголдол, бэрхшээл нь замын цагдаагийн ёс зүй, харилцаа, хүнд суртлын асуудал байна. Харин явган зорчигчдын хувьд замын цагдаагийн үйлчилгээнд тулгарч буй бэрхшээлийг өөр байдлаар буюу явган хүний гарц, ногоон гэрлийн асах хугацаа, явган хүний гарцаар гарахад машин зам тавьж өгдөггүй зэрэг байдлаар нэрлэсэн юм.

Алба хаагчийн ёс зүй, ур чадвар:

Иргэн өөрт нь ёс зүйгүй хандсан 1 цагдаагийн алба хаагчир төлөөлүүлж Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээг бүхэлд нь дүгнэх хандлагатай. Цагдаагийн байгууллагын нэр хүнд олон нийтийн дунд өсөх нь олон нийтийн зүгээс Цагдаагийн байгууллагын алба хаагчдыг хүндлэх, Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаанд иргэдийн зүгээс туслалцаа үзүүлэх зэргээр ач холбогдолтой юм.

Цагдаагийн байгууллагаас үйлчилгээ авсан иргэд харилцсан цагдаагийн алба хаагчаараа төлөөлүүлэн Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээг үнэлснийг харвал орон нутгийн иргэд хотын иргэдээс илүү сайнаар Цагдаагийн байгууллагыг үнэлсэн байна. Тухайлбал сайн болон хангалттай сайн гэж орон нутгийн үйлчилгээ авсан иргэдийн 46.5% үзсэн байхад хотын иргэдийн 25.7% мөн тэгж үзсэн байна. Энэ нь орон нутгийн иргэд аймгийн цагдаа, хэсгийн төлөөлөгчөө таньдаг байдал болон цагдааг төрийн албан хаагч гэсэн үүднээс хүндэтгэж үздэг хандлагатай холбоотой байж болох юм. Улаанбаатар хотын хувьд дийлэнх нь буюу 51.3% нь дунд гэж үнэлсэн бол сайн гэж үнэлсэн нь хангалтгүй гэж үнэлснээс илүү өндөр хувьтай байна. Улаанбаатар хотын хувьд хүн амын нягтшил ихтэй, хорооны цагдаагаа мэддэггүй, Цагдаагийн байгууллага ачаалал ихтэй байдгаас дийлэнх нь Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээг сайн ч биш муу ч биш дунд гэж үнэлсэн байж болох юм.

Цагдаагийн алба хаагчид иргэдтэй хэрхэн харьцаж байсныг тодруулахад өөр хүмүүстэй зэрэг ярьж, бүдүүлэг зан авир гаргасан гэж 41.6% нь, хүнд суртал гаргаж, үндэсгүй чирэгдүүлсэн гэж 40.1% үзсэн нь өндөр хувьтай байгаа тул анхаарах шаардлагатай байна.

Судалгаанд оролцогчдын дийлэнх нь буюу 40.8% нь хүнд суртал дунд зэрэг байдаг гэж үзсэн бол 21.1% нь хүнд суртал гаргаагүй гэж хариулсан байна. Харин

маш их болон их гэж хариулсан оролцогчдын хувь өндөр буюу 27.8% байгаа нь хүн суртлыг арилгах тал дээр анхаарах шаардлагатай байгааг харуулж байна.

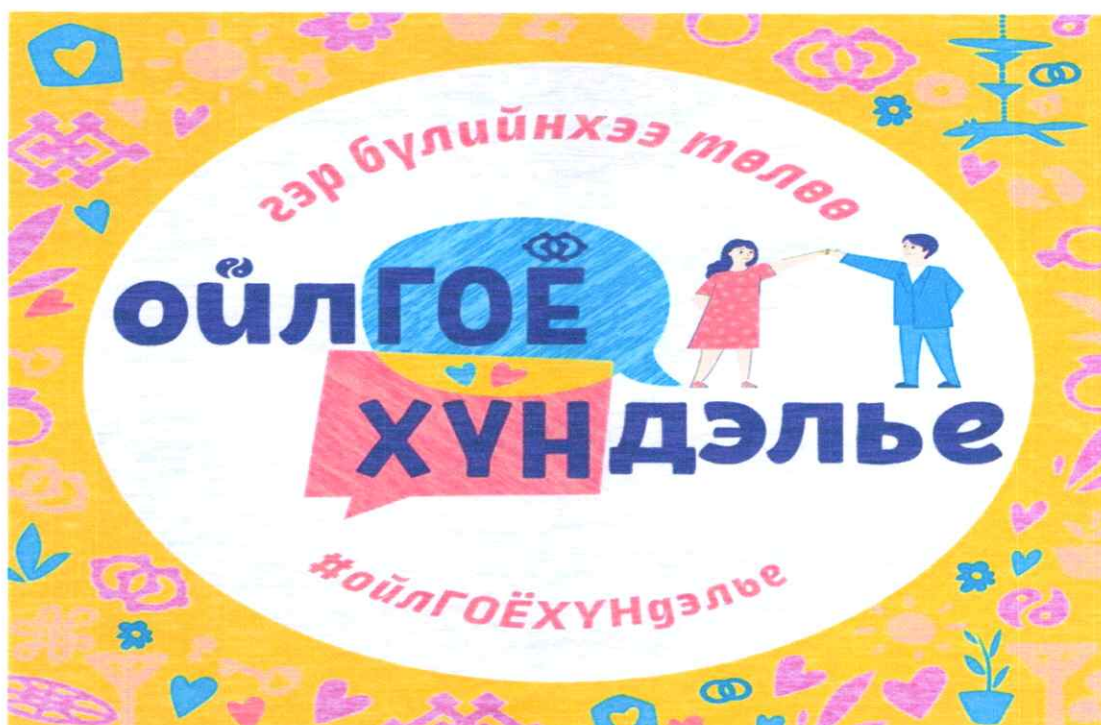
Хамтран ажиллагч байгууллагын төлөөлөл буюу шүүгч, прокурор, өмгөөлөгчдийн зүгээс алба хаагчдын ур чадварыг асуудалтай гэж үзэж байв. Учир нь алба хаагчид тогтвор суурьшилтай ажилладаггүй нь ур чадварт нь нөлөөлж байна гэж үзэж байлаа.

Цагдаагийн алба хаагчийн иргэнтэй харилцах үйлчилгээний стандартыг судалж үзэхэд амрыг эрж мэндэлсэн гэж иргэдийн дийлэнх буюу 77.2% хариулсан байна. Харин цагдаагийн бусад үйлчилгээний стандартыг үнэлсэн байдлаас харвал ажлын үнэмлэх, цол тэмдгээ үзүүлээгүй гэж үйлчлүүлсэн иргэдийн 75.6%, ажлын байран дахь зорилгоо танилцуулаагүй гэж 64.4%, ёсолж хүндэтгээгүй гэж 65%, цол хэргэм, албан тушаалаа танилцуулаагүй гэж 56.2% нь хариулсан нь энэ стандарт хангалттай хэмжээнд мөрдөгдөж чадахгүй байгааг илтгэж байна. Өөрөөр хэлбэл, цагдаагийн алба хаагчид мэндлэхээс өөрөөр энэ стандартыг дагаж мөрддөггүй байна.

Орон нутаг болон хотын иргэдийн үнэлгээг харьцуулан үзэхэд орон нутгийн иргэд хотын иргэдээс илүү цагдаагийн алба хаагчийг үйлчилгээний стандартаа барьж ажилладаг гэж үзсэн байна. Тухайлбал ёсолж хүндэтгэсэн гэж орон нутгийн иргэдийн 47.6%, хотын иргэдийн 30.5%, ажлын байран дахь зорилгоо танилцуулсан гэж орон нутгийн иргэдийн 43.1%, хотын иргэдийн 32.7%, ажлын үнэмлэх, цол тэмдгээ үзүүлсэн гэж орон нутгийн иргэдийн 28.5%, хотын иргэдийн 22.8% хариулсан нь ялгаатай байна. Мөн бусад үнэлгээ авсан үйлчилгээний стандартын хувьд ч ялгаагүй орон нутгийн иргэд илүү өндөр үнэлгээг өгсөн байна.

2019 ОНД ЦАГДАА, ДОТООДЫН ЦЭРГИЙН БАЙГУУЛЛАГААС ТӨРИЙН БОЛОН ТӨРИЙН БУС БАЙГУУЛЛАГУУДЫН ОРОЛЦООТОЙ ХИЙГДСЭН ЗАМ ТЭЭВРИЙН ОСОЛ БОЛОН ГЭМТ ХЭРГЭЭС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ЧИГЛЭЛЭЭР АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН ДАРААХ АРГА ХЭМЖЭЭ НЬ НИЙГЭМД ЭЕРЭГ АКЦИ БОЛСОНЫГ СУДАЛГААНЫ БАГ ОНЦЛОН ТЭМДЭГЛЭЖ БАЙНА.

Эцэст нь дүгнэхэд, Цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээ иргэдэд хүрч буй түвшин, үйлчилгээний чанарыг **"ХАНГАЛТТАЙ САЙН"** буюу **92,2%** буюу **4,61** гэсэн оноогоор үнэлсэн ба цаашид үйлчилгээгээ улам сайжруулах хүрээнд хийгдэх шаардлагатай асуудлуудыг зөвлөмжөөр оруулж өглөө.

БОДЛОГЫН ЗӨВЛӨМЖ

Судалгааны үр дүнд тулгуурлан хуулиар тогтоосон чиг үүргийн хүрээнд цагдаагийн байгууллагын үйлчилгээ, үйл ажиллагаа, мэдээллийг иргэдэд хүргэх, хүртээмжийг дээшлүүлэх, дотоод мэдээлэл солилцоог сайжруулахад чиглэгдсэн дараах бодлогын зөвлөмжүүдийг дэвшүүлж байна.

Нэг. Иргэд олон нийтэд чиглэсэн:

- Иргэдэд мэдээллийн ил тод байдал, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх чиглэлд дараах зөвлөмжийг хүргэж байна. Үүнд:
 - ✓ Цагдаа, олон нийтийн хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх: Цагдаагийн байгууллагын хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагаа, явагдаж байгаа аян, бодлого хөтөлбөрийн талаарх мэдээллээр хангах, иргэдийн саналыг авах, Цагдаагийн байгууллагын талаар тогтсон сөрөг хандлагатай иргэдэд нөлөөллийн арга хэмжээг авах, зэрэг мэдээлэл түгээх шаардлагатай. Иргэдийн бага биш хувь нь Цагдаагийн байгууллагын талаар тогтсон сөрөг хандлагатай байх бөгөөд энэ нь нийт масс Цагдаагийн байгууллагын талаар сөрөг ойлголттой болоход нөлөөлж байна;
 - ✓ Үнэлгээний үр дүнгээр иргэдийн мэдээлэл авч буй гол эх сурвалж нь олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл, тэр дундаа ТВ болж байгаа тул холбогдох ТВ-үүдтэй хамтран ажиллах, хамтын ажиллагааг сайжруулах, авахыг хүсч буй хэрэгцээт мэдээлэлд түшиглэн мэдээлэл хүргэх шаардлагатай. Иргэдэд гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, сэрэмжлүүлэх болон хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хуулиудын зохицуулалт, тэдгээрт орж буй нэмэлт өөрчлөлт, түүнчлэн цагдаагийн албаны шинэтгэл, алба хаагчийн ёс зүй, замын цагдаагийн албаны талаар түлхүү мэдэх хэрэгцээ байгаа нь судалгаагаар харагдсан болно. Иймд иргэдэд ойлгомжтой хэлбэрээр, тухайлбал зурагт хуудас, богино хэмжээний кино, шторк зэргээр сурталчилж байх шаардлагатай.
 - ✓ Цагдаагийн байгууллагад хийгдэж буй бүтцийн өөрчлөлтийн талаар мэдээлэх, ач холбогдлыг таниулах. Бүтцийн өөрчлөлтийн талаар мэдээлэл дутмаг байгаагаас иргэд болон хамтын ажиллагаа бүхий байгууллагын төлөөлөлд хүндрэл учирч байгаа нь судалгаагаар харагдсан тул тус байгууллагад хийгдэж буй шинэтгэл, түүнийг дагасан бүтцийн өөрчлөлтийг сурталчлан таниулах шаардлагатай байна.
 - ✓ Цагдаагийн байгууллагын зүгээс иргэдэд үзүүлдэг үйлчилгээг ойлгомжтой болгох. Байгууллагын үйл ажиллагаа, чиг үүргийн талаар болон иргэн ямар нэг хэрэгт холбогдлоо гэхэд хэнд, ямар аргаар хандах, тухайн алба хаагч нь хэдий хугацаанд, ямар стандартаар үйлчлэх ёстой талаар мэдээлж байх хэрэгтэй.

- ✓ Иргэд олон нийт болон Цагдаагийн байгууллагаар үйлчлүүлэгчдэд цагдаагийн тусгай дугааруудыг (102 гэх зэрэг) сурталчлах, түүн дотроо орон нутгийн иргэдэд тухайн орон нутгийн харьяалах цагдаагийн газарт холбогдох шаардлагатай бол тусгай дугаарын өмнө орон нутгийн харгалзах код хийж залгадаг болохыг сурталчлах;
- ✓ Иргэдийн өргөдөл, гомдлын хариуг дэлгэрэнгүй, үндэслэл бүхий, ойлгомжтой байдлаар өгч хэвших. Иргэний өргөдөл, гомдлын мөрөөр цагдаагийн алба хаагчийн буруутай үйлдлийг тогтоон хариуцлага тооцох тохиолдолд "сахилгын арга хэмжээ авлаа" гэхээс өөр дэлгэрэнгүй хариу өгөхгүй байх тохиолдол гарч байх бөгөөд төсөөтэй тохиолдолд ямар үндэслэлээр буюу ямар хууль, журмын хэддүгээр зүйл, заалтыг зөрчсөний улмаас ямар сахилгын арга хэмжээг ямар хугацаа, хэмжээгээр авч буйг болон хэн гэх албан тушаалтны хэддүгээр тушаалаар авч буйг бичиж байх.
- ✓ Иргэд өөрийн холбогдсон хэргийн талаар мэдээлэл авч чадахгүй нөхцөлд "хэргийг зориуд удаашруулж байна, нөгөө талд үйлчилж байна" гэж хардах тохиолдол цөөнгүй байгаа нь цагдаагийн алба хаагчдын зүгээс үйл ажиллагааныхаа явцын талаарх мэдээллээр холбогдогч иргэдийг хангаж байх ёстойг сануулж байна.

Хоёр. Цагдаагийн алба хаагчдад чиглэсэн:

- Цагдаагийн алба хаагчийн үйлчилгээний стандартыг сахин биелүүлэх байдлыг дээшлүүлэх шаардлагатай байна. Судалгаанаас дүгнэхэд, цагдаагийн алба хаагч нь үйлчилгээний стандартын зөвхөн нэг шаардлага болох "амрыг эрж мэндлэх" гэх шаардлагыг биелүүлж бусдыг биелүүлэхгүй байна. Цагдаагийн байгууллагад иргэдээс ирүүлж буй гомдол, саналын дийлэнх хувь нь цагдаагийн алба хаагчийн зан харилцаа, биеэ авч явах байдал зэрэг харилцааны соёл, ёс зүйтэй холбогдох гомдол байх бөгөөд ирсэн гомдлын ихэнх нь баримтаар нотлогдож байгаа нь (Цагдаагийн байгууллагаас гаргасан өргөдөл гомдлын мэдээгээр нотлогдсон-70%) үнэхээр анхаарах ёстой асуудал юм.
- Цагдаагийн алба хаагчийг үйлчилгээний стандарт баримтлахгүй байхаас гадна ЭБШХ болон бусад хууль зөрчих, хүний эрх зөрчих, хэрэг материал дутуу шалгах, архидан согтуурсан, ажлын хариуцлага алдсан, бусдыг чирэгдүүлж танил тал хардаг зэрэг үндэслэлээр иргэд гомдол гаргасан нь мөн адил ихэнх нь нотлогдож байна.
- Иргэдийн гомдлоор асуудалд холбогдсон цагдаагийн алба хаагчдын 98.9%-г офицер болон ахлагч нар эзэлж байгаагаас үзвэл цагдаагийн мэргэжлийн ажилтнуудын зүгээс зөрчил их гаргаж байгаа нь анхаарал татаж байна. Иймд эдгээр мэргэжилтнүүдийн бэлтгэж буй дээд боловсролын агуулгад энэ талаар түлхүү анхаарах ёстой.
- Байгууллагын удирдлагын зүгээс алба хаагчиддаа салбартаа болж буй үйл

явдал, хуулиудын өөрчлөлт, шинэчлэлт, удирдлагын томилгоо зэргийн талаар тогтмол мэдээлж байх шаардлагатай байна. Судалгаанд оролцсон цагдаагийн алба хаагчид энэ талаар мэдээлэлгүй байх бөгөөд мэдээлэл авах хэрэгцээ, шаардлагатай гэж үзжээ. Түүнчлэн тус байгууллагад хийгдэж буй шинэчлэл, өөрчлөлтийн талаар нэгдсэн ойлголтгүй, эдгээр мэдээллийг иргэдтэй адил түвшинд хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслээс буюу албан ёсны бус эх үүсвэрээс авч буй нь эргээд тус байгууллага бие бүрэлдэхүүнээрээ "нэг баг" болж ажиллахад саад болж байна.

- Байгууллагын дотоод уялдаа, холбоог нэмэгдүүлэх шаардлагатай. Хэдийгээр чиг үүргээс хамаарч, тус тусдаа алба, хэлтэс болдог ч үйлчилгээ хүртэгч иргэний хувьд "цагдаагийн байгууллага" гэсэн нэг малгайн дор ойлгогддог гэдгийг анхаарч дотоод уялдаа холбоогоо сайжруулж, иргэнийг чирэгдүүлэх байдлыг багасгах шаардлагатай. Тухайлбал, мэдээллийн нэгдсэн сангийн мэдээллийг тогтмол шинэчилж байх, дүүргүүд хоорондын мэдээлэл солилцох хурдыг нэмэгдүүлэх гэх зэрэг;
- Иргэдийн авлигад өртөх эрсдэлтэй хэмээн үзсэн замын цагдаа, мөрдөн байцаагч, хэрэг бүртгэгч, удирдах албан тушаалтан зэрэг алба хаагчдад авлигын эсрэг сургалт байнга явуулах, явуулсан сургалтын талаар олон нийтэд мэдээлж байх шаардлагатай байна.
- Цагдаагийн алба хаагчид, ялангуяа удирдлагуудын тогтвортой ажиллах нөхцлийг бүрдүүлэх. Судалгаагаар цагдаагийн удирдлагуудын байнгын өөрчлөлт нь алба хаагчдын үр бүтээлтэй ажиллах байдалд сөргөөр нөлөөлөх, явагдаж буй үйл ажиллагааны залгамж холбоо алдагдах, иргэдийг төөрөгдөлд оруулах сөрөг үр дагавартай нь харагдлаа.
- Цагдаагийн алба хаагчдын орон тооны хүрэлцээгүй байдал, мөн нэг хүнд ногдох ажлын стандарт норм (ачаалал даах стандарт) зэргийг харгалзан орон тоог нэмэгдүүлэх, мөн хүн ам ихтэй, гэмт хэргийн гаралт өндөр дүүрэг, хороодод цагдаагийн хэсэг, түүнд ажиллах алба хаагчдыг нэмэгдүүлэх шаардлагатай.
- Цагдаагийн алба хаагчдын албан үүргээ гүйцэтгэхэд шаардагдах машин техник, тоног төхөөрөмж, бичиг хэргийн зардал, утас шуудан харилцааны нормыг зохих стандарт /зохих стандарт - Тусдаа судалгааны асуудал болно. Улиралд тохируулж норм батлах г.м/ хүртэл нэмэгдүүлэх шаардлагатай нь судалгаагаар харагдлаа. Иймд тухайн цагдаагийн хэлтэс, нэгжийн онцгой хэрэгцээг судлан, судалгаанд үндэслэн хангамжийг нэмэгдүүлвэл зохино. Тухайлбал, гэмт хэргийн гаралт өндөртэй дүүрэг, хаягжилт тодорхойгүй захын хороодын цагдаагийн хэлтэст болон хүйтний улиралд бензин, шатахууныг ахиу хуваарилах. Энд дурдсан зүйлсийн хүрэлцээгүй байдал нь эргээд алба хаагчид албаны хэрэгцээнд хувиасаа мөнгө зарцуулах, мөн хэргийн оролцогчдоос гаргуулах байдалд түлхэж байна. Судалгаанд оролцогч иргэдийн зүгээс цагдаагийн алба хаагч, ялангуяа мөрдөн байцаагчид "машиныг нь дайчлах, утсандаа нэгж авахуулах зөрчил их гаргадаг" гэж удаа дараа дурдаж байсныг энд онцлоё.
- Албан хаагчдын нийгмийн асуудалд анхаарах хэрэгцээ буй нь

судалгаагаар харагдлаа. Иймд алба хаагчдын ар гэр, ахуй амьдралыг судлан, удирдлагын зүгээс туслаж дэмжиж байх хэрэгтэй.

- Түүнчлэн алба хаагчдын ажлын онцлог байдал, ачаалал, нийгмийн баталгаа тааруу зэргээс үүдсэн стрессийг тайлан, даван туулах чиглэлд ажиллах нийгмийн ажилтан, сэтгэл зүйч шаардлагатай байна. Мөн энэ зорилгоор ажиллах ёстой спорт өрөө, тэнхим байх боловч ашиглагдахгүй байгааг анхаарах ёстой. Алба хаагчдын сэтгэл зүйн тогтвортой, хэвийн байдал нь эргээд ажлын бүтээмжийг нэмэгдүүлэх сайн талтай.

Гурав. Тээврийн цагдаад чиглэсэн:

- Замын хөдөлгөөний дүрэм зөрчсөн жолоочид хариуцлага тооцохоос гадна явган зорчигчид хариуцлага тооцож, холбогдох хуулийг хэрэгжүүлэх. Замын хөдөлгөөний дүрэм зөрчсөн явган зорчигчид хүлээлгэх хариуцлага хуульд байх боловч хариуцлага тооцдог замын цагдаа байдаггүй, тухайлбал улаан гэрлээр болон гарцгүй газраар зам хөндлөн гарсан явган зорчигчид хариуцлагыг тухай бүрт нь авч байх санал судалгаанд оролцогчдоос гарч байсныг анхаарууштай.
- Замын тэмдэг, тэмдэглэгээний оновчтой байдлыг сайжруулах;
- Жолоодох эрхийг хассан тохиолдолд эрх сэргээх хугацааны талаар иргэнд сануулж, мэдэгддэг болох. Өөрөөр хэлбэл, жолооч-замын цагдаагийн газар хоорондын мэдээллийн эргэх холбоог сайжруулах хэрэгцээтэй байна. Иргэд энэ талаар мэдээллийг авах эх сурвалжийг бий болгох хэрэгтэй.
- Техник, замын хяналтын чиглэлээр нутаг дэвсгэрийн цагдаагийн байгууллагын Замын цагдаагийн нэгжид ажиллаж байгаа техникийн чиглэлээр мэргэжилтэй хүн цөөн байдаг ба эрх зүйн боловсролтой алба хаагчид байгаа нь замын хөдөлгөөнд оролцож байгаа тээврийн хэрэгсэлд тавих техникийн хяналтын үйл ажиллагаа мэргэжлийн төвшинд хийгдэхгүй байх, зам тээврийн ослыг шалгахдаа тээврийн хэрэгслээс нөлөөлөх сөрөг хүчин зүйлсийг тал бүрээс нь шалган тогтоохгүй байх үндсэн шалтгаан болж байна. Иймд замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах чиглэлээр хяналт тавих үндсэн үүргээ бүрэн дүүрэн биелүүлэхэд алба хаагчдын мэргэжлийн мэдлэг, техникийн боловсролыг дээшлүүлэх хэрэгтэй.
- Зам тээврийн хөгжлийн яам, Улсын мэргэжлийн хяналтын газар, холбогдох мэргэжлийн байгууллага, нутаг дэвсгэр хариуцсан замын цагдаагийн дарга нартай хамтран орон нутаг, аймгуудын замын хөдөлгөөн зохицуулах техник хэрэгслийг сайжруулах.